

Сёння маладым вакалістам оперы цяжка прабіцца на вялікую сцэну. Многія пасля атрымання прафесійнай адукацыі сыходзяць гандляваць на базар і больш ніколі не вяртаюцца ў прафесію.

Школа ў Княгініне патрабуе рамонт. Вёска на 975 жыхароў. І школа ў Выгалавічах, дзе 302 жыхары, таксама патрабуе фінансавых укладанняў. У якую школу перспектыўней укладваць грошы?

З пякоткай знаёмія ўсе, з грывай — толькі пэўная колькасць. Розніца ў тым, што ў апошніх на фоне пякоткі паступова развіваюцца сур'ёзныя праблемы ў рабоце блізкіх да страваводу лёгкіх і сэрца.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ПОЛАЦК БУДЗЕ РАЗВІВАЦА ў ЯКАСЦІ АДНАГО з БУЙНЫХ ТУРЫСТЫЧНЫХ І КУЛЬТУРНЫХ ЦЭНТРАў БЕЛАРУСІ

ПОЛАЦК СВЯТКУЕ ПА-ЕўРАПЕЙСКУ

У Полацку святкуюць, бадай, паўсюды. І тут і там пад адкрытым небам спяваюць і танцуюць, а гандлёвыя рады расцягнуліся аж на два кіламетры — і гэта толькі ў цэнтры горада. Прыемным сюрпрызам для гараджан стала і тое, што працоўны дзень (пятніца) у гонар афіцыйнага адкрыцця святочнай праграмы, прысвечанай 1150-годдзю горада, стаў выхадным.

З задавальненнем прайшоўся па святочным Полацку. Увагу прыцягнулі «гарадкі» рамеснікаў, дзе вытворцы радалі багатым выбарам розных тавараў па самых прывабных цэнах. Пастараліся кандытары і хлебабякі. Увечце сабе торт у выглядзе кнігі і латары «У!» Шмат дзе можна было бясплатна пакаштаваць марозіва, кандытарскія вырабы і іншую смакату.

Курсы замежных валют, устаноўлены НБ РБ з 26.05.2012 г.

Долар ЗША	8220,00
Еўра	10340,00
Рас. руб.	259,00
Укр. грыўня	1021,12

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+18°
Віцебск	+19°
Гомель	+18°
Гродна	+18°
Магілёў	+17°
Мінск	+17°

Павел ЛАТУШКА, міністр культуры Рэспублікі Беларусь: «Сёння важная помініца аб свай гісторыі, аб свай каранях. Гэта аснова для пабудовы сучаснай дзяржаўнасці, аснова, якая непасрэдна ўплывае на развіццё беларускай культуры».

Фінансавы тыдзень

ДОЛАР І ЕўРА «ЦЯГНУЦА» АДЗІН ДА АДНАГО

Долар патроху працягвае расці, еўра — апускаецца. Пакуль што апошні каштуе 1,257 долара, але ж за тры тыдні еўра да долара патанне на 5%. Занадта хутка.

Апошнім часам некаторыя буйныя фонды сталі пазбаўляцца еўрапейскай валюты. Магчымы выхад Грэцыі з еўразоны, праз які можа з'явіцца новы крызіс, выклікае недавер да еўра. Падзенне гэтай валюты ў маі для многіх было вельмі не толькі нечаканым, але і незабачным. Калі еўра пачалі «скідаваць», ён не мог не патаннець. І, відаць, цягнуцца гэта будзе альбо да таго часу, пакуль не вырашыцца ўсё канчаткова з Грэцыяй, альбо пакуль не пачнецца рэцэсія ў ЗША. А такое вельмі магчыма. Ва ўсялякім выпадку, так думае Кангрэс Злучаных Штатаў. Напрыканцы 2012 года ЗША пачнуць вельмі жорсткую эканомію. Напрыклад, будучы зняты падатковыя льготы, вырастаць падаткі для багатых і іншае. Аднак пасля такога даходу насельніцтва могуць знізіцца, а значыць, знізіцца падатковыя паступленні. Частку ж выдаткаў прыйдзеца павялічыць — хоць бы на страхаванне ад беспрацоўя. А ў цяжкай эканамічнай сітуацыі ЗША могуць перайсці ў рэцэсію, з якой выйдучы з вялікімі стратамі. Тады і долар атрымае дастаткова...

Пакуль жа і ў Беларусі назіраецца тое самае: долар параджае за гэты тыдзень на 10 рублёў (плюс 0,1%) да 8220, а еўра патанне на 60 рублёў (мінус 0,6%) да 10340. Яшчэ больш значна патанне расійскай рубель — на 2,5 рубля (мінус 1%). Ён цяпер каштуе 259 рублёў.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

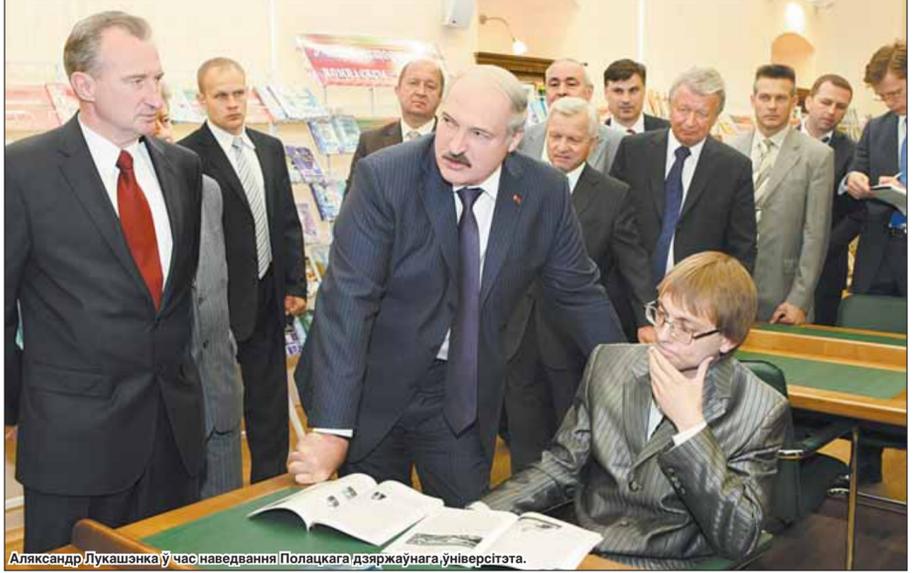
СОМ — ПАД ЗАБОРОНАЙ

Згодна з правіламі вядзення рыбаўзнаўнага гаспадаркі і рыбаўзнаўства, у краіне ўводзіцца забарона на лоўлю звычайнага сома. Доўжыцца яна будзе з 31 мая па 1 ліпеня.

— За здабычу рыбы ў забаронены час прадугледжаны штраф у памеры ад 10 да 50 базавых велічынь з канфіскацыяй прылад здабычы рыбы ці іншых водных жывёл, а таксама прадметаў, з'яўляюцца прыладай ці сродкам здзяйснення ўказанага парушэння, — казалі ў Мінскай абласной інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету.

А вось перыяд забароны на вылаў прэсновадных крэветак (які дзейнічае з 1 красавіка) заканчваецца 15 чэрвеня.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Аляксандр Лукашэнка ў час наведвання Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Аб гэтым 25 мая заявіў кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка, прымаючы ўдзел у мерапрыемствах, прысвечаных 1150-годдзю горада.

Да пачатку ўрачыстай часткі Аляксандр Лукашэнка азнаёміўся з тым, як вырашаюцца задачы па сацыяльна-эканамічным развіцці Полацка і Віцебскай вобласці. Губернатар Аляксандр Косінец далажыў кіраўніку дзяржавы аб выкананні прагнозных паказчыкаў, значным росце чыстага прыбытку арганізацыі рэгіёна, планах па прыцягненні інвестыцый і жыллёвым будаўніцтве, завяршэнні веснавых палявых работ. На працягу года ў Віцебскай вобласці адзначаецца ўстойлівы рост грашовых даходаў насельніцтва. Кіраўніцтва рэгіёна плануе ў хуткім часе вярнуць зарплатны на ўзровень \$500, перш за ўсё за кошт росту прадукцыйнасці працы і павышэння эфектыўнасці вытворчасці.

Прэзідэнт далажыў аб рэалізацыі мерапрыемстваў комплекснай праграмы развіцця Полацка на 2008-2012 гады, у адпаведнасці з якой у горадзе ўжо адрамантаваны, рэканструяваны і пабудаваны многія аб'екты. З 37 мерапрыемстваў праграмы да канца 2012 года будуць рэалізаваны 30. Адносна астатніх сямі кіраўніцтва вобласці знайшло істотныя рэзервы для эканоміі бюджэтных сродкаў. Разам з тым, па некаторых пытаннях Аляксандр Косінец звярнуўся з просьбай аб неабходнасці дадатковага фінансавання. Кіраўнік дзяржавы даручыў вывучыць магчымыя аказанні такой падтрымкі.

Аляксандр Лукашэнка наведаў Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт. Тут яму

сувязі з гэтым плануецца будаўніцтва новага студэнцкага інтэрната на 730 месцаў.

Аляксандр Лукашэнка аглядзеў памяшканні ўніверсітэта, азнаёміўся з арганізацыяй навучальнага працэсу, паразмаўляў са студэнтамі.

Кіраўнік дзяржавы таксама азнаёміўся з праектамі па рэстаўрацыі і рэканструкцыі гістарычнай часткі Полацка. У прыватнасці, размова ідзе аб развіцці інфраструктуры тэрыторыі, прылеглых да Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра і Сафійскага сабора. Прэзідэнт адобрыў прапанаваныя планы. «Трэба ўсё захаваць і аднавіць», — даручыў ён.

У ходзе наведвання ўніверсітэта і азнаямлення з навучальнай літаратурай размова таксама ішла аб тым, што перыядычна ў грамадстве і адукацыйным асяроддзі мусіруецца пытанне аб неабходнасці вывучэння таго ці іншага прадмета ў школах на нейкай адной з дзвюх дзяржаўных моў. «Навошта ўзнімаць пытанні, калі яны ўжо даўно вырашаны і якія спакойна вырашаюцца самі па сабе», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка выразна абазначыў сваю пазіцыю, што кожны павінен свабодна выбіраць, на якой з дзяржаўных моў навучацца. Ён таксама заўважыў, што скончыў рускамоўную школу. Аднак гэта яму не перашкаджала паспяхова вывучаць беларускую мову.

— адначасна Аляксандр Лукашэнка. Для гэтых людзей хачу сказаць: многа прынятае рашэнне — генеральны план аднаўлення Полацка. Гораду Полацку быць як апоры духоўнасці, культуры нашага народа».

«Таму тым, хто сёння спрабуе хадзіць па дварах і збіраць подпісы, — не спяшайцеся, хутка будучы парламенцкія выбары. Захавайце гэты дух, вам гэта яшчэ патрэбна будзе, а Полацк мы ператворым у сапраўдную Меку для культурнага чалавека. Рашэнне прынята», — падкрэсліў Прэзідэнт.

«Хочацца верыць, што дзякуючы рэалізацыі канцэпцыі развіцця інфраструктуры гістарычных раёнаў Полацка цудоўны горад нібыта народзіцца нанова і стане адным з самых перспектыўных культурных і турыстычных цэнтраў нашай краіны», — дадаў кіраўнік дзяржавы.

Гаворачы пра Полацк, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што гэты горад з любоўю называюць сэрцам беларускай зямлі. «У гэтым горадзе абавязкова павінен пабыць кожны беларус, каб дакрануцца да вытокаў айчынай гісторыі, адчуць гордасць за сябе і свой працавіты і таленавіты народ, — лічыць Прэзідэнт.

— Тут, у геаграфічным цэнтры Еўропы, абавязкова павінен пабыць і кожны еўрапеец. Павандраваўшы па вуліцах, дзе больш чым за тысячу гадоў перапліналіся традыцыі Захаду і Усходу, розныя веры і культуры, лёгчы будзе зразумець: наша агульнае мінулае — крок да агульнай будучыні».

Беларусь — гэта не за дваркі Еўропы, а вароты ў

ЕўраАзію, ключ да практычнага ўвасаблення ідэі інтэграцыі інтэграцыі. Паколькі аб'яднанне патэнцыялаў Еўрапейскага і Еўразійскага саюзаў даць магчымаць стварыць зусім новыя магчымасці для дынамічнага развіцця і ўсебаковага супрацоўніцтва краін і народаў двух кантынентаў. Менавіта ў пашырэнні гэтай ідэі мы бачым важнейшую місію і геапалітычную ролю нашай дзяржавы як сувязнага звяна», — заявіў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка яшчэ раз павінаваў палачан з юбілеем і пажадаў, каб Полацк і далей жыў, развіваўся і праціваў.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Фота БЕЛТА.

Сувенірная кніга ў руках прадаўца магазіна «Каравай Прыдзвіння» Іны РАЕУСКАЙ.

На вуліцах святочнага Полацка.

далажыў аб выкананні даручэння па рэстаўрацыі і рэканструкцыі будынкаў былога Езуіцкага калегіума, у карпусах якога размяшчаецца гэта ўстанова адукацыі. Усяго было перададзена 9 карпусоў. Уведзены ў эксплуатацыю пасля мадэрнізацыі шасць з іх. «Я не верыць, што вы яго адновіце, і шкадаваў, што ўзяўся за гэта, але вы зрабілі надзвычайна», — сказаў Прэзідэнт.

Цяпер колькасць студэнтаў Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта складае каля 13,5 тыс. чалавек. Аднак сёння ёсць праблемы з забеспячэннем жыллём. У

Затым кіраўнік дзяржавы папрасіў інаўнацыю на канцэрт, прысвечаным юбілею горада. «Гэта дата значнага не толькі для палачан. Яна выклікае глыбокае пачуццё нацыянальнай гордасці ў сэрцы кожнага беларуса. Шанаваць слаўных старонак летпісці свайго народа — аснова патрыятызму і грамадзянскай ідэалогіі. Як карані жыцця і надалей устойлівае дрэва, так і гістарычнае мінулае, павага да дзеянняў продкаў узвышаюць чалавека, фарміруюць і ўмацоўваюць нацыю», — упэўнены Аляксандр Лукашэнка.

ва і разумна захоўваецца багатая спадчына мінулых стагоддзяў», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Разам з тым, заўважыў Прэзідэнт, ёсць жыхары горада, якія не вельмі даўрадаюцца планы па мадэрнізацыі Полацка. «Я павінен сказаць тым, хто прама, адкрыта або скрыта спрабуе процістаяць мадэрнізацыі горада: мадэрнізацыя — не перабудова на сучасны лад, мы імкнёмся са старажытных стагоддзяў дастаць усё, што сёння не бачым, каб наша нацыя ганарылася тым, што ёсць на полацкіх землях»,

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

УЛАДЫ ШАТЛАНДЫІ ЗАПУСЦІЛІ КАМПАНІЮ ПА АДДЗЯЛЕННІ АД ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Першы міністр Шатландыі Алекс Сэлдманд 25 мая афіцыйна абвясціў аб пачатку кампаніі «Так!», заклікання пераканана яго землякоў прагаласаваць на рэфэрэндуме за аддзяленне ад Вялікабрытаніі, паведамляе агенства «Франс Прэс». Выступачы з гэтай нагоды ў Эдынбургу, ён заявіў: «Рашэнні аб развіцці і будучыні Шатландыі павінен прымаць яе жыхары». Як піша The Guardian, свайго начальніка падтрымала намеснік Сэлдманда Нікола Стэрджэн: паводле яе слоў, незалежнасць (перш за ўсё эканамічная) дазволіць Шатландыі стаць моцнай і канкурэнтаздольнай краінай. Пры гэтым яна заявіла, што незалежная Шатландыя прыцягне выкарністоўваць брытанскі фунт у якасці свайей валюты, а нафтавыя багацці Паўночнага мора і экспарт віскі дазволіць дынамічна развівацца мясцовай эканоміцы.

ПРЭЗІДЭНТ ФІФА ПРАПАНАВАЎ АДМІЯНІЦЬ ПАСЛЯМАТЧАВЫЯ ПЕНАЛЦЫ

Прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі футбола (ФІФА) Зеп Блатэр прапанаваў адмяніць паслямаатчавыя пеналцы, у якіх вызначаецца пераможца ў нічыіх гульнях на стадыі плей-оф. Зеп Блатэр распеваў, што папрасіў Франца Бекенбаўэра, кіраўніка камітэта ФІФА па развіцці прывабнасці футбола, заняцца пошукам альтэрнатыўных паслямаатчавых пеналцаў. Кіраўнік ФІФА адзначыў, што магчымыя новаўвядзенні з'явіцца бліжэй да чэмпіянату свету 2014 года, які пройдзе ў Бразіліі. Па словах Блатэра, серыі адзначэнцаў метравых удараў забіваюць дух футбола як каманднай гульні. Паводле слоў прэзідэнта арганізацыі, зыход матча не павінен вызначацца ў супрацьстаянні гульца і варатары.

ЛЕПШ З'ЕСЦІ ЦЭЛЫ АБЕД, ЧЫМ ВЫПІЦЬ КОЛЫ

Да такой высновы прыйшлі расійскія дыеталогі. У асноўным «чорным» спісе ўсяго тры пункты. На першым месцы — цукар. Гэта стапрацэнтны вугляводныя калорыі. Далей ідзе карамель — 362 калорыі на 100 грамаў. Апошняе — кола. Тут можна знайсці 100% вугляводных калорыі. На паўтара літра прыпадаюць 1500 калорыі. Высова проста: лепш з'есці на гэтую колькасць калорыі карысную ежу, якая ўтрымлівае бялкі, карысныя вугляводы.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

БОЙКА ў РАДЗЕ ВЫКЛІКАЛА РАЗМОВЫ ПРА ДАТЭРМІНОВЫЯ ВЫБАРЫ

Пасля бойкі ў Вярхоўнай Радзе Украіны, якой завяршыліся ў чацвер дэбаты па законапраекце аб статусе

рускай мовы, яе спікер Уладзімір Лівін прапанаваў дэпутатам прыняць палітычнае рашэнне аб самароспуску і правядзенні пазачарговых выбараў. Аднак на пасяджэнні пагадзальнага савета Рады ў пятніцу прапанава не сустрэла падтрымкі. Зрэшты, і працаваць парламентарыі не могуць: як і напярэдняй, апазіцыя блакіруе трыбуны. Пры гэтым кіруючая Партыя рэгіёнаў заяўляе, што закон усё роўна будзе прыняты.

КОРАТКА

Паводле апэратыўных звестак, колькасць насельніцтва Беларусі на 1 мая гэтага года склапа 9 млн 458,5 тыс. чалавек, паведамілі ў Нацыянальным статыстычным камітэце. У параўнанні з 1 студзеня 2012 года жыхароў краіны стала менш на 6,7 тыс. чалавек.

Аб'ём купленай фізічнымі асобамі ў банку Беларусі наўзнай замежнай валюты за студзень—красавік 2012 года знізіўся на 51,2 працэнта ў параўнанні з аналагічным перыядам 2011-га і склаў \$1301,7 млн у эквіваленце, паведамілі ў Нацыянальным банку. Пры гэтым за красавік гэтага года было куплена \$339,1 млн, што ў 2,2 раза перавышае вынік красавіка 2011-га, але на 12,5 працэнта менш за паказчык сакавіка 2012 года.

ААТ «Беларускі аўтамобільны завод» плануе ў сакавіку 2013 года выпусціць самы вялікі самазвал у свеце грузпадымальнасцю 450 т, паведаміў генеральны канструктар прадпрыемства Аляксандр Ягораў на сустрэчы з расійскімі журналістамі.

КОЖНЫ БЕЛАРУС ПАВІНЕН НАВЕДАЦЬ...

Міхал МАЦЭЛЬ, начальнік аддзела ідэалогіі Нясвіжскага райвыканкама:

— Таму, хто не наведаў Нясвіж, павінен быць сорамна. Значыць, гэты чалавек не любіць не толькі сваю краіну, але і яе гісторыю. Таму што ў нашым горадзе гісторыю можна чытаць нават толькі па помніках. У гэтым годзе варта наведаць Нясвіж таму, што ён прызнаны культурнай спадчынай Беларусі, і гэта невыпадкова. Міністр культуры на акцыі «Культурная спадчына Беларусі» гаварыў пра тое, што такое званне наслілі такія вялікія гарады, як Полацк і Гомель, але і дэ-юрэ і дэ-факта культурнай спадчынай Беларусі быў, ёсць і застанецца Нясвіж. Тут захавалася столькі помнікаў гісторыі і культуры, што проста здзіўляешся. Старэйшая ратуша ў Беларусі — нясвіжская. Палац, на аднаўленне і рэстаўрацыю якога пайшло амаль 55 мільёнаў долараў, — адны такі ў нашай краіне. Адзін з захаваных, няхай нават не ў поўнай меры, манастыроў бенедыктынак — знаходзіцца тут. Толькі ў нас засталася ўзнятая брама. Домік на рынку (ці Дом рамесніка) — адзіная грамадзянская пабудова першай паловы XVIII стагоддзя, якая захавалася ў Беларусі. Варты ўвагі нашы азёры і парк. Парк, які знаходзіцца побач з замкам, больш малады: яму 120-140 гадоў. А парка Альба (што ў перакладзе азначае «белы, чысты») — 400 гадоў. Гісторыя горада багатая і цікавая. Тут можна і легенды паслухаць. Але самае галоўнае — ёсць што паглядзець.

Аляксандр БАРТОСІК, гаспадар аграасядзібы «Альбарутэнія» ў вёсцы Бэншчы Лідскага раёна:

— Я параіў бы наведаць не гарады. На жаль, сёння ў гарадах застаецца не так многа аўтэнтычнага, і пра біць сучаснай рэстаўрацыі таксама ўжо шмат сказана. Наўрад ці горад здольны ўплываць на пачуцці. У нашай краіне вельмі шмат цікавых куточкаў. Па-сапраўднаму адчуць Беларусь можна ў вёсках. Турыстаў, якія да нас прыязджаюць, мы якраз возім на экскурсіі па вёсках, паказваем ім касцёлы, заводзім на могілкі. І для многіх гэта становіцца сапраўдным адкрыццём. Так, падчас наведвання старажытных могілак у людзей ствараюцца розныя ўражанні. Экскурсанты бачаць мармуровыя анёлаў, разглядаюць старыя прозвішчы на помніках, сутыкаюцца з гісторыяй. І чым вадзіць чалавека па сучасным горадзе, лепш завезці, напрыклад, у тыя ж вёскі Ліпнішкі, Гервяты, Баруны, паказаць касцёлы. У нас шмат святароў, з якімі цікава паразмаўляць. Яны заўсёды адчыняць касцёл, каб людзі зайшлі і падзіліліся тым харавым, што ўнутры.

Марыя КСЕНДА, галоўны захавальнік фонду этнаграфічнага музея ў вёсцы Моталь:

— Вёска Моталь знаходзіцца ў самым цэнтры беларускага Палесся. Хто не быў у гэтай вёсцы Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці, не ведае нічога пра Беларусь, не знаём з нашай цудоўнай культурай. Гэтая славаўта вёска — адна з самых вялікіх у нашай краіне, яна незвычайная, нетрадыцыйная, нетыповая. Гэта цэнтр рамёстваў. Усіх, хто сюды прыязджае, яна заўсёды ўражае. Асабліва здзіўляюцца людзі, якія прыязджаюць са сталіцы. Для іх адкрыццё, што існуе такі самабытны куток, дзе захоўваюцца традыцыі, звычкі, абрады ў натуральным асяроддзі.

Размаўляла Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

КАМАНДАВАННЮ, АСАБОВАМУ СКЛАДУ, ВЕТЭРАНАМ ОРГАНАЎ ПАМЕЖНАЙ СЛУЖБЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Паваніцы таварышы! Ва ўсе часы ахова межаў Айчыны была адной з самых складаных і адказных задач, выканаць якую Радзіма давярала толькі самым лепшым сваім воінам. І сённяшняе пакаленне вартавых беларускй мяхы, заховаючы вернасць ратным традыцыям, працягуе высокую баявую вывучку.

У апошнія гады праводзяцца істотныя пераўтварэнні памежнай дзейнасці, робяцца захады па павышэнні надзейнасці аховы Дзяржаўнай мяжы, паслядоўна вырашаюцца пытанні яе абудавання. Нашы рубжы заўбеды адкрыты для дзелавога супрацоўніцтва і развіцця дружалюбных кантактаў з суседнімі краінамі. І, разам з тым, з'яўляюцца эфектыўнай перашкодай сучасным выклікам і пагрозам.

Асаблівыя словы ўдзячнасці і пажаданняў здароўя нашым ветэранам, якія прывісяцілі лепшыя гады жыцця ахове і абароне рубжоў Айчыны.

Упэўнены, органы памежнай службы і ў далейшым будуць надзейнай апорай бляскі нашай краіны. Зчы вам поспеху ў службе, моцнага здароўя і дабрабыту. **Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.**

Віншаванне Прэзідэнта

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Прэзідэнта Грузіі Міхэіла Саакашвілі з нацыянальным святам — Днём Незалежнасці.

«Рэспубліка Беларусь шчыра зацікаўлена ў паглыбленні шматпланавых узаемавыгадных сувязяў з Грузіяй», — гаворыцца ў віншаванні.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ДАКЛАД ДЗЯРЖДЭПАРТАМЕНТА ЗША АБ СТАНЕ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА Ў СВЕЦЕ НЕ ЗАСЛУГОЎАЕ ДАВЕРУ

Абаронадавы напярэдадні штогадовага дакладу Дзяржаўнага дэпартаменту ЗША аб стане правоў чалавека ў свеце не заслужае даверу. Такое меркаванне БЕЛТА выказаў начальнік упраўлення інфармацыі — прэс-сакратар Міністэрства замежных спраў Беларусі Андрэй Савіных, каментуючы гэты дакумент.

«Механізм збору інфармацыі і парадак складання гэтага даклада не даюць магчымасці разглядаць яго як дакумент, які заслужае даверу», — кажа Андрэй Савіных, дадаўшы, што менавіта па гэтай прычыне ў МЗС не бачаць неабходнасці каментавання яго змест.

Злучаныя Штаты добра вядомы сваім выкарыстаннем праваабарончай тэматыкі ў якасці інструмента палітычнага маніпулявання. Яны выдатна разумеюць, што такім чынам яны зрубаюць довер і тармозяць рэальнае развіццё ў гэтай галіне. Выкарыстаньня і кароткатэрміновага выгады для іх відавочна важнейшыя за прычыны ўстойлівага міжнароднага развіцця. Гэта адна з праяў крывізі амерыканскай дзяржаўнасці, якая не хоча прыняць шматлікіх і разнастайнасці шляхоў развіцця сучаснага све-ту», — падкрэсліў прадстаўнік МЗС.

саміх сваіх міністраў замежных спраў, што таксама пра многае гаворыць. Аднаму з ключавых пытанняў саміту было пытанне Еўрапраў ў Еўропе. Сенсацыялі не было і тут: ЗША па-ранейшаму адмовіліся даць юрыдычныя гарантыі ненакаранасці сістэмы, якая разгортваецца, супраць расійскіх сіл адзеннага стрымлівання. Генеральны сакратар НАТА аб'явіў аб завяршэнні «першай стадыі» стварэння сістэмы еўрапейскай супрацьракетнай абароны, якая па-ранейшаму ўваходзіць у супярэчнасць з сістэмай ядзернай бяспекі Расіі. Сусветныя фармулёўкі аб гатоўнасці НАТА супрацоўнічаць з Расіяй па гэтым пытанні, перадачы інфармацыю аб ходзе ўзвядзення сістэмы ПРА, якія прагучалі ў падагульняючых докладах саміту НАТА ў Чыкага, Масква не зможа, якое супрацоўніцтва можа быць ва ўзвядзенні ЕўраПРА, здольна паралізаваць ядзерны шчыт Расіі на еўрапейскім кірунку?

23 мая прайшоў таксама пачарговы саміт лідараў ЕС, на які ўскладаліся пэўныя чаканні па прычыне распрацоўкі або прыняцця сур'езных антыкрызісных мер па выратаванні Еўразоны. У той жа час яны вынікі называюць «чарговай пустышкай». Лідары краін ЕС не змаглі дамовіцца ні пра якія новыя сур'езныя крокі, прычым яны влі перамовы на фоне максімальнага падзення еўра — амаль да двухгадовага мінімуму. Гэта сведчыць пра неабходнасць сур'езных мер. Аднай з прычын рознагалоса стаў распад каліццёў Францыі і Германіі з прыходам да ўлады ў Францыі новага французскага прэзідэнта. Аланд змог зрабіць з разрыву альянсу цэлае тэатральнае прадстаўленне, заявіўшы дэманстратыўна, што «кожная краіна павінна быць выслухана», у адозненне ад былой практыкі, калі Сарказі і Меркель навязвалі ўсім астатнім краінам свой пункт гледжання. Аланд арыентаваны на стымуляванне эканомікі, а Меркель — на меры эканоміі. Францыя разам з Італіяй настойвае на ўзвядзенні еўрабондаў, якія дазваляць слабым краінам Еўразоны абяперціцца на моцную эканомію, перш за ўсё, нямецкую ў сваіх запавяцаннях, а Меркель, менавіта па гэтай прычыне, катэгарычна супраць.

Аланд першапачаткова збіраўся таксама жорстка атакаваць фіскальны пакт, які рэзка скарачае магчымасці новых расходаў урадаў ЕС, заключачы ў свой час пры падтрымцы Сарказі, але пагадзіўся перанесці пытанне на саміт у чэрвені. Азіным сур'езным рашэннем саміту стала выказанне ўсімі ўдзельнікамі імкненне захавача Грэцыю ў якасці члена Еўразоны, паколькі ў прэсе фігуравалі самыя магчымыя варыянты рашэння лідараў ЕС.

Сяргей КІЗІМА, загадчык кафедры міжнародных адносін Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, доктар палітычных навук.

ЗА ДВА ГАДЫ ВЫПУСК КЛАПАНАЎ СЭРЦА ПЛАНУЕЦА ПАТРОЦЬ

Аб гэтым на Першым форуме Саюзнай дзяржавы ВНУ інжынерна-тэхналагічнага профілю паведаміў прафесар Маскоўскага авіяцыйна-тэхналагічнага ўніверсітэта Уладзімір СЛЯЦПЦОЎ.

— Мы цяпер працуем з беларускімі калегамі над стварэннем клапанаў сэрца новага пакалення, — адзначаў прафесар Сляццоў. — Гэта будзе клапаны сусветнага ўзроўню. За тым, як яны функцыянуюць, можна будзе назіраць пры дапамозе спецыяльных прыстасаванняў звонку. Сумесная беларуска-расійская праграма разлічана на два гады. За гэты час, да 2014 года, мяркуецца патроціць выпуск клапанаў сэрца. Да слова, за год у Беларусі выпускаецца 2000 клапанаў, якія прымяняюцца не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, Грузіі. Хочам наладзіць таксама сумесны выпуск новага пакалення лекаў для жывёл на аснове новых нанатэхналогій з адным з віцебскіх прадпрыемстваў. Супрацоўніцтва ў гэтай сферы таксама вельмі важнае, бо не скарэт, што ад здароўя жывёл залежыць здароўе дзяцей, а значыць, і здароўе усёй нацыі.

У межах форуму, у якім прынялі ўдзел больш за 20 ВНУ Беларусі і Расіі, будзе прадстаўлена звыш 150 праектаў у галіне машына- і прыборабудавання, энергазберажэння і рацыянальнага

прыродакарыстання. На іх рэалізацыю патрэбны немалыя грошы...

— Інтэграцыя адукацыйных і навуковых сістэм дзвюх краін — важны складнік у развіцці Саюзнай дзяржавы, — адзначаў дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор РАПОТА на адкрыцці форуму. — Таму вельмі важна, каб ВНУ Беларусі і Расіі, узяўшы сумесны курс на мадэрнізацыю і тэхнічнае развіццё, больш актыўна дзейнічалі ў гэтым кірунку. Мы ж, у сваю чаргу, будзем падтрымліваць найбольш эфектыўныя для далейшага будаўніцтва Саюзнай дзяржавы ідэі вучоных і спрыяць укараненню саюзных праграм у жыццё. Тым больш што на інавацыйнае развіццё ў розных галінах эканомікі сёлета выдзелена прыкладна паловіна бюджэту Саюзнай дзяржавы — а гэта 2,5 млрд расійскіх рублёў.

У бліжэйшы час таксама, паводле слоў першага прарэктара БНТУ Фёдора ПАНЦЯЛЕЕНКІ, плануецца стварыць сумесны беларуска-расійскі навукова-тэхнічны інавацыйны цэнтр. Ён будзе дзейнічаць на пастаяннай аснове і рэалізоўваць саюзныя праграмы. Плануецца, што першай і адной з самых важных задач новага ўтварэння будзе правядзенне аб'ёмнага маніторынгу тых рэсурсаў, якімі валодаюць абедзве краіны.

Надзея ДРЫЛА.

31 МАЯ ЗМЕНЕНА АПЛАТА ПРАЦЫ БЮДЖЭТнікаў

Паводле паведамлення Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, у Беларусі з 1 мая гэтага года ўведзены карэкціруючы каэфіцыенты да тарыфных ставак (акладаў) работнікаў бюджэтных і іншых арганізацый, што атрымліваюць субсідыі і чые работнікі прыроўнены па аплаце працы да работнікаў бюджэтных арганізацый.

Тарыфная стаўка першага разраду з 1 мая гэтага года павялічылася да 210 тысяч рублёў (папярэдняе павелічэнне тарыфнай стаўкі першага разраду было 1 студзеня гэтага года, калі яна складала 200 тыс. руб.).

Карэкціруючы каэфіцыенты да тарыфных ставак (акладаў), разлічаных у адпаведнасці з устаноўленай Саветам Міністраў Беларусі тарыфнай стаўкай першага разраду і каэфіцыентамі Азінай тарыфнай сеткі работнікаў Рэспублікі Беларусь, уведзены ў наступных памерах:

- з 1-га да 2-га разраду — 3,62;
- з 2-га да 3-га разраду — 3,17;
- з 3-га да 4-га разраду — 2,75;
- з 4-га да 5-га разраду — 2,40;
- з 5-га да 6-га разраду — 2,22;
- з 6-га да 7-га разраду — 2,05;
- з 7-га да 8-га разраду — 1,94;
- з 8-га да 9-га разраду — 1,84;
- з 9-га да 10-га разраду — 1,74;
- з 10-га да 11-га разраду — 1,65;
- з 11-га да 12-га разраду — 1,56;
- з 12-га да 13-га разраду — 1,47;
- з 13-га да 14-га разраду — 1,39;
- з 14-га да 15-га разраду — 1,32;
- з 15-га да 16-га разраду — 1,26;
- з 16-га да 17-га разраду — 1,22;
- з 17-га да 18-га разраду — 1,18;
- з 18-га да 19-га разраду — 1,14;
- з 19-га да 20-га разраду — 1,11;
- з 20-га да 21-га разраду — 1,07;
- з 21-га да 22-га разраду — 1,04;
- з 22-га да 23-га разраду — 1,01;
- з 23-га да 24-га разраду — 1,00;
- з 24-га да 25-га разраду — 0,98;
- з 25-га да 26-га разраду — 0,96;
- з 26-га да 27-га разраду — 0,94;
- па 27-м разрадзе — 0,93.

Як заявіў у Мінпрацы і сацыяльнай абароны, тарыфныя стаўкі (аклады) вылічаныя шляхам паслядоўнага памнажэння тарыфнай стаўкі першага разраду на адпаведныя тарыфныя каэфіцыенты Азінай тарыфнай сеткі і устаноўленай карэкціруючы каэфіцыенты.

Дзякуючы пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 4 мая 2012 г. № 410 «Аб устанавленні памеру тарыфнай стаўкі першага разраду для аплаты працы работнікаў бюджэтных арганізацый і іншых арганізацый, якія атрымліваюць субсідыі, работнікі якіх прыроўнены па аплаце працы да работнікаў бюджэтных арганізацый», узмацніцца дыферэнцыяцыя ў аплаце працы работнікаў бюджэтнай сферы. Адначасова будзе захаваны ўзровень заробатной платы нізкакваліфікаваных работнікаў вышэй за мінімальную заробатную плату.

Святлана БУСЬКО.

ПОЛАЦК СВЯТКУЕ ПА-ЕўРАПЕЙСКУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.) Пагутарыў з гаспаімі горада: яким, на іх погляд, атрымаўся святы?

— У нас ёсць руска-беларускае таварыства «Беларускі славяне», якое актыўна падтрымлівае сувязі з Беларуссю, — расказвае Сяргей БАРАНАЎ, кіраўнік раённай і гарадской улады горада Тосна Ленінградскай вобласці. — Сёння ў Полацку будзе выступаць наш калектыў мастацкай самадзейнасці. І вашы земліка да нас прыязджаюць. Полацк — вельмі прыгожы горад, а беларусыя можна павахаць за тое, яны захоўваюць традыцыі. Мы таксама цяпер спрабуем гэта рабіць. Вельмі сімвалічна, што ў Полацку святкуюць 1150-я гадавіна, а ў Расіі будзе святкавацца 1150-годдзе расійскай дзяржаўнасці...

— Полацк — адзін з самых прыгожых гарадоў Еўропы. Князь полацкі, наколькі я ведаю, нават Кіевам правіў, але вярнуўся ў Полацк, таму што вельмі яго любіў. Сёння тут усё арганізавана на вельмі высокім узроўні, — расказвае Валерый КУЗЬ-

МІН, старшыня Савета дэпутатаў горада Электрасталь Маскоўскай вобласці. — Мы актыўна развіваем дзелавыя і іншыя стасункі паміж нашымі гарадамі. Наш горад — адзін з буйнейшых у Падмаскоў'і, і для нас вельмі важная магчымасць культурнага і тэхнічнага абмену, сувязь паміж ВНУ.

— Калі хаджу па Германіі, не бачу ніякай розніцы паміж жыццём у Германіі і тут, — кажа Карл БАХМАН, сустаршыня грамадскага аб'яднання «Кола сяброў горада Полацка з Фрыдрыхсхагена». — Мы з задавальненнем пройдземся па святочным горадзе яшчэ і яшчэ. Ачуваецца, што ў вашай краіне вялікая ўвага надаецца не толькі вялікім гарадам.

Учора свята толькі распачалося, і ў палачан, і ў гасцей горада наперадзе яшчэ шмат цікавых адкрыццяў, прыемных уражанняў. Добрых успамінаў хопіць надоўга. Са святам, Полацк!

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Полацк—Віцебск.

Урачысты выпуск слухачоў факультэта завочнага навучнага Акадэміі МУС Рэспублікі Беларусь прайшоў у Мінску. Сённяшнія выпускнікі — больш за 230 афіцэраў. У іх ліку супрацоўнікі ўсіх абласных упраўленняў унутраных спраў, ГУУС Мінгарвыканкама, Дэпартаменту аховы МУС, Дэпартаменту выканання пакаранняў МУС, унутраных войскаў МУС. Паводле традыцыі, курсанты ўрачыста вынеслі сцяг Акадэміі МУС, правалі невядзікі канцэрт і плацканцэрт аркестра вайсковай часці 5448 унутраных войскаў МУС. У знак падаўжы выпускнікі ўручылі кветкі прадстаўнікам кіраўніцтва і прафесарска-выкладчыцкага саставу Акадэміі і прайшлі ўрачыстым маршам у складзе навуцальных груп. За больш чым паўвекавую гісторыю галоўнага міліцэйскага ВНУ на факультэце завочнага навучнага падрыхтавана звыш 16 тысяч спецыялістаў для органаў унутраных спраў Беларусі і краін-удзельніц СНД, у ліку якіх некалькі міністраў унутраных спраў і многія іншыя кіраўнікі, якія пакінулі прыкметны след у гісторыі савецкай, беларускай і расійскай міліцыі.

Марына БЕГУНKOBA. Фота аўтара

УРОКІ НА ПРОДАЖ І педагогі могуць быць мільянерамі

Праца настаўнікаў і выхавальнікаў не лічыцца высокааплатнай у многіх краінах. Аднак выхавальніца з Джорджыі (ЗША) Дэана Джамп змагла зарабіць 700 тысяч долараў на продажы сваіх вучэбных планаў і матэрыялаў на анлайн-бяржы.

Пол Эдэльман, заснавальнік гэтага стартапу, стварыў платформу для ўзаемавыгаднага абмену метадычнымі і вучэбнымі матэрыяламі пасля таго, як сам адрацаваў чатыры гады настаўнікам у адной са школ Нью-Ёрка: «Аднойчы мне прыйшло ў галаву, што планы ўрокаў, якія настаўнікі звычайна складаюць для ўласных патрэб, маюць грашовую каштоўнасць. Так прыйшла ідэя стварыць бяржы Teachers Pay Teachers.

Усяго на сайце зарэгістравана 700 тысяч карыстальнікаў, з якіх дзевяць тысяч прадаюць свае работы. Агульны абарот сайта дасягнуў пяці мільянаў долараў. Многія ўрокі — бясплатныя, а сярэдні кошт урока складае ад 5 да 10 долараў. У педагогаў ёсць магчымасць падпісацца на абнаўленні ўрокаў аўтараў, якія найбольш спадабаліся. Так, у Дэаны Джамп ужо амаль 12 тысяч падпісчыкаў.

Для праасоўвання сваіх матэрыялаў настаўнікі шырока выкарыстоўваюць сацыяльныя сеткі Facebook, Twitter і Pinterest. Каля 93% даходу прыносяць ЗША, 5% — Канада і па 1% — Аўстралія і ўсе іншыя англамоўныя краіны.

Падрыхтавала Надзея НІКАЛАЕВА

АПТЭКІ НА СУВЯЗІ

Прямая тэлефонная лінія «Арганізацыя работы аптэк РУП «Белфармацыя» з удзелам начальніка арганізацыйна-фармацэўтычнага аддзела прадпрыемства Ганчаровай Алены Мікалаевы прайдзе 29 мая. Пытанні можна будзе задаваць з 14.00 да 16.00 па тэлефоне (017) 288 25 54, а таксама дасылаць на электронны адрас rpharmacia@rpharma.by.

ЗАТРЫМАНЫ ПРЫ СПРОБЕ ТЭРАКТУ

24 мая каля 12.00 супрацоўнікі МУС затрымалі ў Гомельскай вобласці грамадзяніна К., які ў масцы з надпісам на арабскай мове, з прымяненнем ёмістасці з запальнай сумессю і самаробнай выбуховай прыладай магнуццоу каля 5 кг у трацілавым эквіваленте спрабаваў ажыццявіць тэрарыстычны дзеянні ў дачыненні да супрацоўнікаў падраздзялення МУС па месцы іх размяшчэння.

Як паведамляюць у цэнтры інфармацыі і грамадскіх сувязяў КДБ, па факце замуху на ўчлененне акта тэрарызму УКДБ па Гомельскай вобласці завало крмінальнаму справу. Аператыўна-следная група КДБ і Следчы камітэт распачалі сумеснае расследаванне. Першыя атрыманыя звесткі ўказваюць на наяўнасць у грамадзяніна сувязяў з арганізаванай злачынчай групай па перапраўцы грамадзян Афганістана ў Еўропу.

Святлана БАРЫСЕНКА.

НЕЗАКОННЫ МЕТАЛ

У Магілёўскай вобласці выкрылі злачынную групу, якая займалася незаконнай дзейнасцю, звязанай з набывццём, нарыхтоўкай лому і ахдоўу чорных металаў.

— Арганізатарам і каардынатарам дзей-

— Арганізатарам і каардынатарам дзей-

13 ІЮНЯ 2012 года па адрэсу: г. Узда, ул. Советская, 22, кабінет 309 (3-й этаж) в 10.00 праводит повторный аукцион на право заключения договоров аренды земельных участков, в 11.00 — аукцион по продаже в частную собственность земельных участков для строительства и обслуживания многоквартирных жилых домов

На аукционные торги на право заключения договоров аренды выставляются следующие участки с начальной ценой:

Table with 6 columns: № лота, Продавец, Местонахождение участка, S (га), Кадастровый номер, Начальная цена (Бел. руб.), Расходы на подготовку (оцене расходов на публикацию извещения). Rows include lots 1, 2, and 3.

Целевое назначение участков по улице Колхозная и бульвару Дзержинского — для установления и обслуживания торгового павильона, по улице Новиково — для строительства и обслуживания здания магазина. Участки свободны от строений. Инженерные коммуникации: по улице Новиково — имеется возможность подведения к газоснабжению, водоснабжению, водоотведению. Срок аренды участков — 25 лет, по бульвару Дзержинского — 10 лет.

На аукционные торги по продаже в частную собственность земельных участков для строительства и обслуживания многоквартирных жилых домов выставляются следующие участки с начальной ценой:

Table with 6 columns: № лота, Продавец, Местонахождение участка, S (га), Кадастровый номер, Начальная цена (Бел. руб.), Расходы на подготовку (оцене расходов на публикацию извещения). Rows include lots 1 through 13.

Целевое назначение участков — для строительства и обслуживания жилого дома. Участки в агропункте Озеро и д. Сорочишана Озерского сельсовета имеются возможность подключения к электроснабжению, газоснабжению и водоснабжению.

Участки в д. Кривели находятся в живописном месте рядом с Лошанским водохранилищем, имеются возможность подключения к электроснабжению и водоснабжению.

Задаток в размере 10 процентов от начальной цены земельного участка перечисляется путем безналичных расчетов платежным поручением (квитанцией) на счет 3602631002502 финансового отдела Узденского райисполкома в филиале 606 ОАО «Беларусбанк» г. Дзержинск, МФО 153001514, УИП 600203994, код платежа на право заключения договоров аренды 04002, код платежа по продаже земельных участков в частную собственность 04901. Граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из этих земельных участков.

Заявления на участие в аукционе с необходимыми документами принимаются по адресу: г. Узда, ул. Советская, 22, второй этаж, кабинет 210, с 8.00 до 17.00 по рабочим дням с 28 мая по 7 июня 2012 года включительно.

Зачислительная регистрация — с 8.30 до 9.55 в день проведения аукциона. Участники аукциона должны представить следующие документы: Более подробная информация об аукционах, условиях участия размещена на официальном сайте Узденского районного исполнительного комитета: www.uzda.minsk-region.by либо по телефону (801718) 65404, 54705, 65342.

Учреждение образования «Белорусская государственная орденом Октябрьской Революции и Трудового Красного Знамени сельскохозяйственная академия»

ОБЪЯВЛЯЕТ ПРИЕМ АБИТУРИЕНТОВ В 2012 ГОДУ ПО СЛЕДУЮЩИМ СПЕЦИАЛИСТЯМ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯМ:

БИОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ
Агроэкологический факультет: агрохимия и почвоведение; защита растений и карантин; плодородие; экология сельского хозяйства.
Тел.: 5 94 99, 5 08 34.
Агрономический факультет: агрономия; селекция и семеноводство.
Тел.: 5 93 77, 5 08 66.
Зооинженерный факультет: зоотехния; биотехнология и селекция; птицеводство; производство свинины на промышленной основе; промышленное рыбоводство.
Тел.: 5 93 99, 5 94 79.
Испытания на специальности и специализации биологического профиля: белорусский (русский) язык — ЦТ; биология — ЦТ; химия — ЦТ.
ИНЖЕНЕРНЫЙ ПРОФИЛЬ
Факультет механизации сельского хозяйства: техническое обеспечение процессов сельскохозяйственного производства; материально-техническое обеспечение агропромышленного комплекса; техническое обеспечение мелиоративных и водохозяйственных работ.
Тел.: 5 93 55, 5 94 82.
Мелиоративно-строительный факультет: мелиорация и водное хозяйство; сельское строительство и обустройство территорий.
Тел.: 5 93 84, 5 94 78.
Землеустроительный факультет: землеустройство; геодезическое обеспечение кадастра и землеустройства; земельный кадастр.
Тел.: 5 93 69, 5 94 83.
Испытания на специальности и специализации инженерного профиля: белорусский (русский) язык — ЦТ; математика — ЦТ; физика — ЦТ.
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ
Экономический факультет: экономика и управление на предприятии; мировая экономика.
Тел.: 5 94 99, 5 94 36.
Факультет бухгалтерского учета: бухгалтерский учет, анализ и аудит; финансы и кредит.
Тел.: 5 94 69, 5 94 18.

наські выступілі 40-гадовы кіраўнік сялянска-фермерскай гаспадары з Клічаўскага раёна, а памочнікам — 28-гадовы былы работнік гаспадаркі, які часова не працуе, — удакладніў начальнік арганізацыйна-інспектарскага аддзела УДФР КДК Магілёўскай вобласці Аляксандр ШАРОЙКІН. — Адзін займаўся нарыхтоўкай лому на асабістым падворку, другі — транспарціроўкай і рэалізацыяй.

Незаконна набывты метал здавалі ў арганізацыю па нарыхтоўцы другой асыравіны, а грошы фермер выкарыстоўваў у гаспадарчай дзейнасці. Распачата крмінальная справа па фактах незаконнай падпрымальніцкай дзейнасці і легалізацыі матэрыяльных каштоўнасцяў, набывтых злачынным шляхам.

Ул. інф.

ЗАМЕСТ 70 МІЛЬЕНАЎ

Восем гадоў пазаўлення волі з адбываннем у папраўчай калоніі ва ўмовах узмоцненага рэжыму, з канфіскацыяй маёмасці і пазаўленнем права займацца пасады, звязанай з выкананнем арганізацыйна-распарадчых, адміністрацыйна-гаспадарчых функцый тэрмінам на пяць гадоў — такі вердыкт суду ў дачыненні да былога галоўнага энергетыка ААТ «Шклозавод Нёман».

Як паведамляюць у прэс-службе УКДБ па Гродзенскай вобласці, службовую асобу затрымалі ў верасні мінулага года ў момант атрымання першай часткі хабару ў памеры 35 млн рублёў. За ўзнагароджанне ў памеры 70 млн рублёў работнік «Нёмана» пры закупцы абсталявання лабарываў ітарэсы аднаго з гомельскіх прадпрыемстваў.

Святлана БАРЫСЕНКА.

«ГАЗ» НАСКОЧЫЎ НА СЛУП

У сталіцы па вуліцы Арлоўскай адбылося сутыкненне аўтамабіля «ГАЗ-3307» з апорай вулічнага асвятлення.

Мяркуецца, што 23-гадовы вадзіцель не справіўся з кіраваннем, выехаў за межы праезнай часткі, у выніку чаго «ГАЗ» і «наскочыў» на слуп. На шчасце, ніхто не пацярпеў, у тым ліку і вадзіцель. Аўтамабіль атрымаў механічныя пашкоджанні. Гэтак жа «вадзіцель» і слуп, які нахіліўся. Каб прадухіліць пагрозу яго падзення на жылы дом, для работы па дэмантажы апоры вулічнага асвятлення прыцягваліся работнікі МНС.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ГЕАПАЛІТЫЧНЫ АГЛЯД ТЫДНЯ

ОПЕРА МАЛАДАЯ, АЛЕ... НЕ ВЕЛЬМІ

Вакалісты-пачаткоўцы сыходзяць гандляваць на базар. Чаму? І як іх утрымаць?

Сёння опера пераўтварылася ў з'яву відэаўчыню, а яе партыя пераўтварылася ў ролю. Рэжысёрская задума прэвалюе над вакальным майстэрствам, якое ўсё-такі галоўнае ў «найвышэйшым з мастацтваў». У святле гэтых тэндэнцый найбольш складана маладым вакалістам. Ім цяжка прабіцца на вялікую сцэну. Многія пасля атрымання прафесійнай адукацыі сыходзяць гандляваць на базар і больш ніколі не вяртаюцца ў прафесію. Гэтыя самотныя з'явы адбываюцца і ў Беларусі, і ў суседніх краінах.

Беларуская Кармэн Аксана Волкава ў оперы Ж. Бізэ «Кармэн» падчас Моладзёвага опернага форуму ў Мінску.

Каб яна вучылася ў мэтраў, развівалася, эксперыментвала. Вельмі важна, каб для моладзі былі створаны нармальныя сацыяльныя і творчыя ўмовы працы.

Тры гады прайшло, як пасля рамонт у оперны тэатр засялілася творчая каманда. Здаецца, ужо шмат часу прайшло, і пра рамонт усе паспелі забыцца. Але насамроч гэта было вельмі сур'ёзным выпрабаваннем менавіта для опернай трупы, якой патрэбна пастаянная знаходзіцца ў тоне. Па ўсім відаць, трупа справілася з цяжкасцямі, не раз'ехалася па свеце, а нават наадварот. У гісторыі нашай оперы яшчэ не было выпадку, каб такая колькасць салістаў беларускага тэатра адначасова былі салістамі, напрыклад, Вялікага тэатра ў Маскве.

Сёння ў нас ёсць маладыя салісты, якіх мы вельмі цнім, беражам, яны вяртаюцца сюды са сваіх замежных ваяж: Юры Гарадзецкі, Ілья Сільчукоў, Аксана Волкава, Анастасія Масквіна, Эдуард Мартынюк і іншыя. Яны, дарэчы, усе ўжо салісты Вялікага маскоўскага тэатра. І пра гэта можна казаць з годнасцю. Але можна казаць і пра тое, што наша сцэна для іх — прыярытэтная.

Опернае мастацтва некалі называлі імперскім, а сёння можна смела назваць яго дзяржаўным. У тым сэнсе, што без падтрымкі дзяржавы опера не выжыве. Але без добрай оперы (як, зрэшты, і без добра развітых іншых відаў мастацтва) краіна будзе мець зусім іншы імідж у свеце. А імідж краіны перш за ўсё стварае культура. І калі на яе махнуць рукой, то нішто не ўратае. Радуе, што ў галіне акадэмічнага вакалу ў Беларусі для моладзі сплываюць з'яўляюцца больш і больш магчымасці для развіцця. Безумоўна, гэта яшчэ зусім не той узровень, які існуе ў Маскве або Санкт-Пецярбургу, дзе пры Вялікім оперным і Марыінскім тэатрах працуюць адмысловыя навуковыя ўстановы або праграмы, якія вучаць маладых вакалістаў і «заточваюць» іх менавіта пад канкрэтны тэатр. Але вось, напрыклад, у Малдове, ва Украіне, Узбекістане, некаторых расійскіх гарадах падтрымка маладых оперных выканаўцаў — зусім на іншым узроўні. З маладымі не хочучы або не могуць працаваць.

У Малдове ніякіх моладзевых праграм для вакалістаў-пачаткоўцаў няма, — распадаеца **Марына РАДЗІВІЛ**, салістка Нацыянальнага тэатра оперы і балета

Рэспублікі Малдова, якая ў Мінску сыграла Вялету ў оперы Дж. Вердзі «Травіта». — Напэўна таму, што Малдова зараз знаходзіцца ў такім стане, калі палітыкі заняты іншым... Культурна іх не цікавіць. Мы варымся ў сваім катле, моладзь нешта робіць. Вядома, ёсць старэйшае пакаленне, якое нас падтрымлівае, указвае на памылкі. Але нейкіх рэзультатаў у нас няма. Займаемся з піяністамі, дырыжоры прыходзяць, толькі калі ў нас з імі ёсць нейкі спектакль. Цяжка моладзі яшчэ і таму, што ў нашым тэатры няма роляў, з якіх моладзь магла б пачынаць. У асноўным гэты спектаклі з магчымымі складанымі ролямі: «Аїда», «Трубадур». Я лічу, што для маладых спявакоў павінны быць прыступкі, якія будуць іх гадаваць, а не губіць. У планах стварыць на базе тэатра студыю для моладзі. Але пакуль далей размова пра гэта не дайшла.

Агульнасусветныя тэндэнцыі сведчаць пра тое, што опера з кожным годам становіцца ўсё маладзейшай. Маўляў, не саліда і не адпавядае першапачатковаму замыслу, калі партыі маладых хлопцаў і дзяўчат выконваюць вакалісты ў гадах. Гэта, вядома, толькі на карысць артыстам-пачаткоўцам. Але карысць ад падтрымкі маладых выканаўцаў зразумелая не ўсім.

— Мне здаецца, што ва Украіне оперы не хапае ўвагі ад дзяржавы, — гаворыць **лаўрэат міжнародных конкурсаў, выпускнік Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта мастацтваў імя І. П. Катлярэўскага Сяргей ЗАМБІЦКІ**. — Хочацца, каб моладзі ўдзялялася больш увагі, каб дзяржава вылучала на яе хоць мінімальныя сродкі. Таленавітай моладзі вельмі шмат. Але многія заканчваюць кансерваторыю і сыходзяць гандляваць на базар. І адзіні, моцныя асобы, якім яшчэ і проста пашанцавала, застаюцца ў прафесіі і дабіваюцца нейкіх вынікаў. Многія з Украіны з'яжджаюць у Маскву і Пецяр. У Харкаве ёсць задума зрабіць моладзевы эксперыментальны тэатр, у якім будуць задзейнічаныя як маладыя салісты оперы, так і студэнты кансерваторыі. Ідзе нейкая праца. Але ў краіне застаюцца адзіні. Я хачу, каб у мяне была сваё праца ва Украіне, я хачу працаваць на радзіме і атрымаваць за гэта нармальныя грошы, каб пракарміць сям'ю. Але ў выніку з'ехаў: разумею, што дома ў мяне не змогу гэтага зрабіць. А добрыя галасы ў Еўропе і ў той жа Расіі вельмі цяжкія. Там ёсць перспектывы, там ты ведаеш, што не прападзеш...

Калі мы хочам, каб з Беларусі не з'яжджала таленавітая моладзь і каб таленты стваралі імідж нашай краіны сваімі ўзнагародамі і творчымі дасягненнямі, мы, у сваю чаргу, павінны ствараць для гэтага ўмовы. Інакш мастацтва пакрыўдзіцца і знікне. А тады пачнецца **Вольга ЧАЙКОўСКАЯ**.

МОЛАДЗЕВЫ ОПЕРНЫ ФОРУМ У АСОБАХ

На пытанне, што даюць маладым такія мерапрыемствы, як Першы моладзевы форум опернага мастацтва, адказваюць маладыя і таленавітыя.

Юры ГАРАДЗЕЦКІ, саліст Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, лаўрэат міжнародных конкурсаў:

— Для маладых выканаўцаў гэта найвышэйшыя курсы павышэння кваліфікацыі. Таму што прыходзіць і вось так за рэзультатам-дзве ўвайсці ў спектакль з варыяцыйнай пастаноўкай, з новым дырыжорам, з салістамі, з якімі працуеш упершыню, довазі складана. Гэта, бадай, немагчыма сёння зрабіць у замежных тэатрах. Таму што рэжысёрскаму бачанню аддацца шмат часу і ўвагі, і каб упісацца ў канкрэтную пастаноўку, трэба вельмі шмат рэзэрваваць. Таму наш форум — унікальны праект, вельмі сур'ёзны трэнінг! Кожны саліст прыязджае са сваім бачаннем. І, безумоўна, ідзе абмен досведам, творчай энергіяй. Гэта вельмі карысна.

Назмідзін МАЎЛЯНАЎ, саліст Ташкенскага дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета імя А. Наваі:

— Калі ёсць магчымасць удзельнічаць у такіх мерапрыемствах — гэта вельмі добра. Глядзец, слухаць, як працуюць іншыя, бачыць іншы свет, спрабляюць сваю краіну. Гэта дае пэўныя магчымасці для росту, прафесійнага сталення. І дае магчымасць маладым «засявіцца» на новай стоне, «абрасці» кантактамі, каб потым пачаць супрацоўніцтва з тэатрам, які цябе запрасіў, і з іншымі замежнымі тэатрамі.

Міхаіл КАЛЭШЭВІЧ, саліст опернай трупы Марыінскага тэатра:

— Любая падтрымка таленавітай моладзі — вельмі высакародная і патрэбная справа. Спадзяюся, што моладзевы оперны форум у Беларусі будзе развівацца і пашырацца. Мне ў свой час таксама вельмі дапамагла падтрымка. Я вучыўся ў Акадэміі маладых спявакоў Марыінскага тэатра. Там адукацыя не толькі па музычнай частцы, але і па артысцкай. Навучэнцы, якія найлепш праявілі сябе, маюць магчымасць выступаць у спектаклях Марыінскага тэатра. Вучоба там загартоўвае артыста фізічна і маральна. Любому артысту гэта не перашкоджіць. Гэтая ўстанова паспяхова працуе ўжо больш за 10 гадоў. Чаго жадаю і астатнім моладзевым праграмам.

ШТО СХАВАНА АД ВАЧЭЙ?

Полацк вядомы і невядомы

Доктар гістарычных навук, загадчык кафедры айчынай і ўсеагульнай гісторыі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта Дзяснін ДУК больш за ўсіх ведае пра Полацк, якога...

Ужо гадоў дванаццаць ён узначальвае археалагічныя экспедыцыі, якія займаюцца раскопкамі на тэрыторыі старажытнага горада. Наша размова адбылася за дзень да пачатку навуковай канферэнцыі, прысвечанай 1150-годдзю Полацка, у якой малады доктар павінен быў браць удзел. Наглядзячы на вялікую занятасць, Дзяснін Уладзіміравіч знайшоў час, каб адказаць на нашы пытанні.

— **Вы, Дзяснін Уладзіміравіч, як кажуць беларусы, тутэйшы? Ці засталіся ў Полацку пасля заканчэння ВУЧ?**

— Я нарадзіўся ў суседнім Наваполацку, але гэта не прычынова. Вучыўся ў гісторыка-філалагічным факультэце Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, скончыў вучобу ў 1999-м. Потым — аспірантура, абарона кандыдацкай дысертацыі. Пасля вучобы адрозна пачаў працаваць самастойнай раскопкі ў Полацку — кіраваў археалагічнай экспедыцыяй. Фактычна з 1999-га раскопкі ў Полацку праводзяць штогод, і гэта вельмі важна, таму што быў такі адносна працяглы перыяд — з пачатку 1990-х, калі вельмі рэдка археолагі працавалі.

— **А сёлета пачаўся ўжо археалагічны сезон?**

— Ён пачаўся летам. Зразумела, заўсёды ёсць падрыхтоўчая работа. А планавыя археалагічныя работы праводзім у перыяд з ліпеня па жнівень. Сёлета будзем працаваць на тэрыторыі езуіцкага калегіума.

— **Памятаеце, сенсацыйнай стала знаходка рэшткаў школы, дзе вучыўся сам Скарына...**

— Так, мы знайшлі рэшткі школы Францыска Скарыны — бернардынскага кляштару, яшчэ драўлянага. Бернардынцы, дарэчы, першы каталіцкі ордэн манашаў, які заснаваўся ў Полацку. Гэта было напрыканцы XV стагоддзя. У кляштары такую якасную адукацыю давалі, што Скарына хапіла ведаў паступіць у знакаміты ўніверсітэт у Падуі.

— **Сёння, у сувязі з тым, што ажыццяўляецца комплексная праграма развіцця Полацка, у археолагаў прыбавіцца работ?**

— Безумоўна, асабліва ўлічваючы, што плануецца «пераабудова» рэчышча Палаты. Дзеля гэтага яраз прадугледжаны археалагічныя работы. Гэта абавязкова.

— **Дарэчы, далёка не ўсе задаволены пашырэннем і паглыбленнем ракі Палата. Маўляў, залішняе вільготнасць можа паспрыць разбурэнню старажытных фрэсак на тэрыторыі жаночага манастыра.**

— Магу падзяліцца ўласнымі меркаваннямі. Я таксама вельмі асцярожна да гэтага стаўлюся. Палата ніколі не была павунаводнай. Яна была прыкладна такая ж, як і сёння. І ёсць адпаведныя гістарычныя крыніцы, якія аб гэтым сведчаць. Напрыклад, у XVI стагоддзі яна была дакладна такая ж, як цяпер, па глыбіні. І калі заціпаць частку берагоў, пад ваду могуць трапіць шматлікія помнікі археалогіі... А раскапаць такую вялікую плошчу, якая трапляе ў зону падпалення, проста нерэальна ў межах нейкай праграмы. Фінансаванне спатрэбіцца значна вялікшае.

У Полацку захаваліся гістарычны ландшафт яраз каля Верхняга замка ў выгні Палаты. Тут мы можам пабачыць тыя ж прыродныя краводы, якія бачылі нашы славетныя продкі — Прападобна Еўфрасіння і Францыск Скарына. І калі мы гэты гістарычны ландшафт будзем «ламаць» і скажам так, «падбіраючы» тое, што «дрэнна ляжыць». І супрацоўнічаюць з намі — дзяляцца інфармацыяй.

— **Але ж яны ўсё роўна па-рашваюць закон?**

— Парушаюць, калі, напрыклад, знаходзяць скарб і не здаюць яго дзяржаве. А калі чалавек знайшоў розныя рэчы побыту (напрыклад, на месцы карчмы ці панскага майнтка XIX стагоддзя), гэта іншая справа. У музей такіх знаходак шмат. Калі капуюць на месцы помніка археалогіі — так, гэта парушэнне законаў. Паўтаруся, гаворка ідзе пра наўмыснае парушэнне культурнага пласта дзеля пошуку артафактаў! І калі выпадкова знойдзена рэч з катэгорыі масавых знаходак — якое ж гэта парушэнне? У мяне шмат знаходак: крэязнаўчы і амаатары даўніны, якія, проста гуляючы на Заходняй Дзвіне, збіралі калекцыі розных рэчаў. Адзін з іх — мой аднакурснік Сяргей Леанідавіч Міхайка. Якая ў яго шуюкыя калекцыя полацкіх артафактаў! Апантанасць гісторыі займала трывалую аснову: у 1999 годзе Сяргей Леанідавіч атрымаў дыплом гісторыка. Яго калекцыя збіралася шмат гадоў і пасля заўчаснай смерці Сяргея была перададзена ў музей. Зараз супрацоўнікамі Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка падрыхтаваны выдатны каталог, у якім прадстаўлена поўная калекцыя рэчаў. Гэта — прыклад зацкаўленасці музейных супрацоўнікаў, сапраўдных прафесіяналаў, у тым, каб каштоўная калекцыя засталася ў Полацку.

А ёсць людзі, якія спецыяльна капуюць курганы, раскопваюць косякі памерлых, таму што ад іх не атрымаць прыбытку, ці рынцоў траншэў на старажытных паселішчах. Тым самым знішчаюць культурныя слой. Для археолага культуры слой — гэта кніга. Вырыць з яе некалькі старонак — і тэкст ужо немагчыма прачытаць. У гэтай сувязі цалкам падтрымлівае думку свайго маглітэўскага калегі, доктара гістарычных навук Ігара Аляксандравіча Марзалюка аб неабходнасці стварэння ў рэспубліцы інспекцыі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, накіраванай на тэрыторыі, што займаюцца аховай прыродных рэсурсаў.

— **Вас часта запрашаюць за мяжу выступіць з лекцыямі?**

— Даводзіцца браць удзел у навуковых канферэнцыях у Расіі, Польшчы, Літве, Швецыі. З апошняй краінай рэалізуюцца сумесныя беларуска-шведскія турыстычны праекты.

— **Дарэчы, а ці можа Полацк прапанаваць гасцям археалагічны турызм?**

— Марым такое стварыць у Полацку. Але для гэтага патрэбна дапамога дзяржавы, дзяржаўны падыход. Каб было дзе прыняць людзей, каб ахвотныя маглі штогод прыязджаць да нас. На пачатку павіна быць фінансаванне. Будзем спадзявацца, што турыстычны цэнтр, аб перспектыве стварэння якога пісалі не раз, будзе займацца і археалагічным турызмам. За мяжой німаюць у добрым сэнсе слова фанатаў, якія гатовы ехаць за тысячы кіламетраў, каб узяць удзел у раскопках.

Мару і пра тое, каб турысты пабачылі ў Полацку аўтэнтычную святыню, якая зараз знаходзіцца ў зямлі. Я пра Бельчыцкі (Барысаглебскі) манастыр XII стагоддзя (Бельчыца — прыток Заходняй Дзвіны). — **Аўт.** Гэта найстарэйшы манастыр, там былі свае помнікі манументальнага дойлідства. Яны ў руінах, але ж дарога каштуюць. Калі зробім павільненні — такі, як, напрыклад, у Брэсце ці Турове, там будуць экспанаваны падмуркі з археалагічным артафактамі, пашырэння і геаграфія помнікаў архітэктуры. Адпаведна, будзе пашырана і геаграфія турыстычнай інфраструктуры. І дзеля гэтага не трэба мяняць русла Палаты.

— **Вас не можа не турбаваць, што ёсць «археалагі», вядомыя як «чорныя капальнікі»?**

— На самой справе «чорныя капальнікі» — людзі розныя. Ёсць такія, якія нават і шкоды не прыносяць. Яны, можа

— **Вас не можа не турбаваць, што ёсць «археалагі», вядомыя як «чорныя капальнікі»?**

— На самай справе «чорныя капальнікі» — людзі розныя. Ёсць такія, якія нават і шкоды не прыносяць. Яны, можа

МАЙ. МУЗЫКА. НЯСВІЖ...

Сталіца муз, атулена святая, нікога не расчароўвае. Вось ужо амаль два дзясяткі гадоў яна штовесну вабіць, здзіўляе і радуе заўсёдынікаў ды новых сяброў свайго ўнікальнага фесту — «Музы Нясвіжа».

Музыка гучала ў зале цэнтра культуры і ў цэнтральнай раённай бібліятэцы, у гарадской ратушы і ў тэатральнай зале Палацавага ансамбля горада Нясвіжа. Дарэчы, тут, у «сэрцы замка», музыканты Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі выступалі ўпершыню. І праграма, прадстаўленая ў адуноўленых сценах вялікага княжацкага дома, вылучалася сапраўднай шляхетнасцю. «Шляхі мецэтанства. Да 500-годдзя дынастыі Радзівілаў» — пад гэтай назвай аб'ядналася не так і даўно адкрытая для нашага слухача творчасць Вацлава з Шамотул, Яна Карловіча, Яна Голанда, Міхаіла Казіміра Алінскага, прадстаўнікоў роду Радзівілаў: Мацея, Антонія ды Софіі... Музыка розных часоў, стыляў і жанраў набыла новае жыццё ў аранжыроўках для камерных ансамбляў вялікага калектыву: кларнетыстаў, салістаў на драўляных духавых інструментах, выканаўцаў на флейтах, трубачоў, харавой групы, струннага аркестра і квартэта. Вытанчанае і віртуознае майстэрства выканаўцаў выклікала авацыю, а вядучая канцэрта Вялікая Дадзімава штораз нагадала публіцы імяны ірыкіроў: Генадзе Забара, Іван Брыччыка, Уладзімір Скарэходцаў, Мікалай Волкаў, Наталія Міхайлава, Валерый Сарока, Таццяна Вайцалпава!

Без «Музы Нясвіжа» ўжо немагчыма ўявіць сабе календар штогадовых культурных падзей краіны. Гэты творчы праект, запачаткаваны Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі, якім кіруе мастацтва Міхаіл Фінберг, і падтрыманы яго спадчынікамі, стаў асновай фестывальна-асветніцкага руху, што дзякуючы намаганням занага музычнага калектыву ахоплівае гістарычныя мястэчкі ды невялікія старажытныя гарады ва ўсіх абласцях Беларусі.

Сямнаццаце па ліку свята «Музы Нясвіжа», арганізаванае аркестрам пры ўдзеле Мінскага аблвыканкама і кіраўніцтва Нясвіжскага раёна, праходзіла ў межах рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі «Беларусь у маім сэрцы» і дало непаўторныя штрыхі да партрэта сёлетняй культурнай сталіцы краіны.

У фазе Нясвіжскага цэнтра культуры і адпачынку разгарнуліся дзве выставы: творчасці выбітнага невяжаніна, жывапісца і графіка Міхаса Сеўрука (1905—1979) арганізаваны вернісаж прысвечаны экспазіцыя «Адлюстраванне душы», якую дапоўнілі работы самых таленавітых выхаванцаў студыі вывучэння мастацтва Палаца культуры Мазырскага нафтаперапрацоўчага заводу.

Году кнігі прысвечалася прэзентацыя новага выдання «Нясвіж — мастацкая сталіца Беларусі». Укладальнік — доктар мастацтвазнаўства, навуковы кіраўнік фестывалю «Музы Нясвіжа» і заўсёды каментарар яго канцэртных праграм, прафесар Вольга Дадзімава — уключыла ў гэтую невялічку, але змястоўную кніжку матэрыялы сёлетняй навукова-практычнай канферэнцыі, удзел у якой бралі даследчыкі старадаўняй музыкі, архітэктуры, выяўленчага мастацтва. Даклады пра касцюмаваныя забавы магчыта ВКЛ, пра творчы лёс нясвіжскага жывапісца Оліяна Фалата, пра дзейнасць захавальніка музычна-літургічных традыцый у Беларусі Эдварда Гірдэ — і колькі іншых новых захавальных старонак айчынай навуцы адкрылі для сябе прысутныя на гэтым «форуме вучоных муз!»

У цэнтры культуры і адпачынку прагучаў заключны

Фота Вітара КАБАНЕКА

акорд свята. Праграма Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі «Шансон у Нясвіжы» прадставіла праз творчасць яго музыкантаў і салістаў-спявакоў самую душэўную, змястоўную і шчырую песню розных часоў і розных народаў — шлягера на ўсе часы. Канцэрт правёў мастра Міхаіл Фінберг. Сёння ён рыхтуеца да Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі «Маладзёва-2012», які прысвечанаецца 130-годдзю Янкі Купалы і Якуба Коласа. І, між іншым, распрацоўвае тэму наступнай сустрэчы з нясвіжскімі музэямі.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ.

«ДОБРЫ ВЕЧАР, МАЕ ДАРАГІЯ...»

Не кожны дзень можна ўбачыць вялікія чэрныя ўваходы ў музеі, але сітуацыя змяняецца 18 мая, у Міжнародны дзень музэяў.

У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа падчас святкавання музейнай ночы адкрылася выстава «Добры вечар, мае дарогі...». Назва выстава невядома, Якуб Колас, нібыта вітае ўсіх наведвальнікаў і запрашае пазнаёміцца з малавядомымі старонкамі свайго жыцця. Выстава створана на аснове вельмі рэдка. А ў іх — сапраўдны скарб: чытаючы лісты, можна прайнціць у душу пісьменніка, даведацца, аб чым марыў, што перажываў сэрцу Якуба Коласа людзей выстаўляюцца паэт, што яго турбавала і уражвала.

Асабліва цікаваць прыцягваюць лісты Якуба Коласа ў рэдакцыю «Нашай Нівы». Яны адлюстравваюць самы пачатак літаратурнай дзейнасці, калі ён супрацоўнічаў з рэдакцыяй газеты, дасялаў туды свае творы. Адзін з лістоў, адрасаваны Аляксандру Уласаву, рэдактару газеты, датаваны 1912 годам: «**Дарагі Аляксандр Мікіціч! Каб Вы ведалі, як усцешылі мяне, напісаўшы колкі слоў!**...». У гэтым годзе яраз ст году з дня напісання ліста.

Самымі цёплымі словамі, сапраўднымі перажываннямі напоўнены лісты Якуба Коласа да родных і блізкіх. На выставе прадстаўлены рукапісы пісьма да жонкі Марыі Дзмітрыеўны Міцкевіч, да якой паэт заўсёды звяртаўся вельмі ласкава: «**Мілая Марусечка**». Экспануюцца і лісты Якуба Коласа да братаў жонкі — Аляксандра і Міхаіла Каменскіх. У адным з іх пісьменнік расказвае, як будаваўся яго дом: «**На нашым**

участке з 12-го мая пачалося будаванне. Дарэчы, будаванне будзе ўсё разам размяшчаць у гэтым годзе. У гэтым жа лісце 1952 года да Івана Каменскага ёсць прыпіска: «**P.S: 21 мая скончыліся 7 лет со дня смерти Маруси**». Гэтая страта вострым болям адгукнулася ў сэрцы паэта: лепшага сябра, якою і была Марыя Дзмітрыеўна, яму не хапала да канца жыцця. Аб тым, які цяжка і балюча яму было, сведчаць лісты, дзе ён дзеляцца сваімі перажываннямі. На выставе можна ўбачыць паштоўку, у якой Колас выказвае падзяку сваім братам і сёстрам за падтрымку ў цяжкі для яго час: «**Я атрымаў пісьмо, у якім вы, дарогія мае сёстры і браты, выказалі мне сваё спачуванне. Я сэрцам з вамі...**». 21 мая 2012 года спайняецца 67 гадоў з таго часу, як не стала Марыі Дзмітрыеўны Міцкевіч.

Светлымі словамі напоўнены лісты Якуба Коласа да маладошага сына Міхаса. А з ліста да жонкі вядомага мовазнаўцы і педагога Язэпа Лёска, дзядзькі Якуба Коласа, можна даведацца, які пазт клопаціцца аб старэйшым унуку Сяргею, які вельмі любіць свайго дзядулю і не хаче з ім разлучацца: «**На станцыі сустракаў мяне мой унук з бацькам і маткаю. Зараз ён жыве з намі. Да бабы і дзеда Маўра ехаць не хоча...** Мы з Сяргеем вялікія дружкі!».

На выставе прадстаўлены і лісты да сяброў-пісьменнікаў — Максіма Лужаніна, Пятруся Броўкі, Пятра Глебкі. У лістах да Пятруся Колас распадаеца пра прыжыццёвыя мейстры Пухавіччыны — Падбярэжжа, Вусце, Балачанку, дзе ён любіў адпачываць разам з сям'ёй у 30-я гады. Асабліва цікаваць выклікае фотаздымак Пятра Глебкі з дарчым надпісам: «**Міламу і дарагому дзядзьку Якубу: успомніце і гляньце на мяне, калі здарыцца чарка. 28/ VIII-42. Пятро Глебка**».

Увагу наведвальнікаў прыцягваюць лісты да перакладчыкаў твораў Якуба Коласа на рускую мову — Яўгена Самвеніава Мазальскага і Сяргея Мітрафанавіча Гардзешкага. «**Дорогой друг, поэт и врач и кулинар!**...» — так звяртаецца Якуб Колас у адным з лістоў да рускага паэта Сяргея Гардзешкага. А ў лісце да Максіма Лужаніна Якуб Колас дае характэрныя перакладчыцкія працы Пятра Сямшына: «... **мой рабочы стол заняў Сямшын. Працуе ж ён, як катаржнік...**».

Выстава, якая была адкрыта ў музейную ноч, будзе мець свой працяг...

Васіліна МІЦКЕВІЧ, алуны захавальнік фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа.

Пасля пісьма

«Работы па рамонце пешаходнай кладкі завершаны»

Мы, жыхары вёскі Чурылы Дзяржынскага раёна, з 2004 года дабіваемся будаўніцтва дарогі да станцыі Негарэлае. Ад нас гэта ўсяго 450 метраў, — паведамляла ў рэдакцыю «Звязды» спадарыня Кандрэцкая, — аднак звяртацца давалося ў многія інстанцыі. Адказы з іх мы таксама атрымлівалі розныя: спачатку — што «пытанне патрабуе дэтальнага вывучэння...», што «будаўніцтва аб'екта ў план не ўключалася», потым, нарэшце, што «пажаданне жыхароў аб будаўніцтве насыпной дарогі і больш надзейнага моста будзе ўлічана». На мінулы 2011 год была запланавана распрацоўка праектна-каштарыснай дакументацыі і нават пачатак работ! Але...

Ліст вяскоўцаў быў надрукаваны пад загалоўкам «Чаму змяніліся планы? І не ў лепшы бок...» («Звязда» 7.04.2012 г.).

Як паведаміў у адказ на гэтую публікацыю намеснік старшыні Мінскага аблвыканкама спадар Мірчук, пытанне «забеспячэння пешаходных зносін паміж вёскай Чурылы і чыгуначнай станцыяй Негарэлае разгледжаны». У прыватнасці: пад'езд да вёскі «ад аўтадарогі М1/Е30 Масква — Мінск — Брест працягласцю 1 км у гравійным выкананні знаходзіцца ў здвальняючым стане. У з'яўленні перыяд, у адпаведнасці з нарматыўнымі патрабаваннямі, праводзіцца снегаачыстка, у летні перыяд — рамонтнае прафіляванне. Бяспечны праезд транспартных сродкаў забяспечаны... Па стане на 30.04.2012 года завершаны работы па рамонце пешаходнай кладкі цераз р. Ператуць».

А што ж будаўніцтва моста? Яно, трэба разумець, адмяняецца? Ці адкладваецца? Як надоўга? На той час, калі ў бюджэце будзе больш сродкаў? Магчыма.

Як магчыма і іншае. Даслоўна: «Мы, жыхары і дачнікі вёскі Чурылы, — пісаў адтуль Яўген Сямёнавіч Бурдзейка, — вельмі доўга дабіваліся, каб нам правалі газ. Чаго толькі ў адказ ні чулі: што трэба пачакаць, што вёска няма ў планах... Але ж мы ўсё зрабілі такі — за свай кошт. Няўжо ж вяскоўцы і дачнікі такія багатыя? Няўжо за свае грошы трэба будаваць і мост?»

Пытанне пакуль без адказу.

А не шкодзь!

Відэазаніс выкрыў браканьера

Пільны рыбак зрабіў відэазаніс грамадзяніна ў той момант, калі апошні здабываў рыбу на Беразіне ў забаронены перыяд забаронай прыладай лоўлі — сеткай. Пры гэтым браканьер выкарыстоўваў маламернае судна з рухавком, што таксама з'яўляецца парушэннем правілаў вядзення рыбалоўнай гаспадаркі і рыбалоўства ў гэты час.

Відэазаніс рыбак перадаў у Дзяржаўную інспекцыю аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Адтуль яе накіравалі ў Бярозінскую міжрайінспекцыю — для ўстаноўлення асобы парушальніка. І неўзабаве гэта было зроблена, — паведаміў «Звяздзе» старшы дзяржаўны інспектар Мінскай абласной інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету Вадзім Варабей. — Ім аказаліся непрацоўчы жыхар Мінска. Памер нанесенай ім шкоды прыродным рэсурсам і кошт незаконна здабытай рыбы ацэнены ў 250 тысяч рублёў. Складзены два адміністрацыйныя пратаколы.

Сяргей РАСОЛЬКА

ЯК ПРАЙСЦІ Ў ТРАЦЦЯКОЎКУ?

У МАСКВЕ ПРАЦЯГВАЕЦЦА МАТЧ ЗА ЗВАННЕ ЧЭМПІЁНА СВЕТУ ПА ШАХМАТАХ

Некалі (дакладней на «экаватары» мінулага стагоддзя) віравалі дыскусіі фізікаў і лірыкаў на зладзёўніцкую тэму: «Ці будучы на Марсе яблыні цівіць?» Інтэлектуальны штудзіравалі найноўшыя навуковыя працы і літаратурныя творы. І бадай самым модным было тады пытанне: «Падкажыце, як прайсці ў бібліятэку?»

У гэтыя майскія дні для масквічоў і гасцей расійскай сталіцы актуальным стала пытанне такога кшталту: «Як прайсці ў Траццякоўку?» Пытанне не рытарычнае, бо, калі трапіш у інжынерны корпус Траццякоўскай галерэі, якая месціцца ў Лаўрушынскім завулку Масквы, і купіш білет, ты станеш сведкай інтэлектуальнай бітвы паміж карацём шахмат, індыйчан Вішы Анандам і прэтэндэнтам на сусветную карону, экс-мінчанінам Барысам Гельфандам. Вось і атрымоўваецца, што ўладальнікі білетаў у Дзяржаўную Траццякоўскую галерэю маюць магчымасць «падстрэліць», так бы мовіць, адразу двух «зайцоў» — сачыць за паядынкамі на шахматнай дошцы выбітных громайстраў свету і знаёміцца з шэдэўрамі сусветна вядомых майстроў пендэля...

Першыя паяднікі матч на «бітву тытануў» падобнымі не былі: ішла манеўраная, акадэмічная гульня, больш падобная на «тэарэтычную размінку». Шыццэ партый, і ва ўсіх шасці пачарговае падпісанне мірных пагадненняў — 3:3. «Ці пачнуць, у рэшце рэшт, громайстры малываваць шэдэўры на чорна-белых палях шахматнай дошкі? — задавала пытаннем наведнікі Траццякоўкі. — А калі пачнуць, то ў якой партыі, — іх жа, згодна з рэгламентам матч, толькі два нацаць?»

І вось адказ — сёмы паядынка. Барыс Гельфанд (ён гуляў белымі фігурамі) захавалі ініцыятыву, паслядоўна пайшоў у размен сланоў, ладзей, фярзёў, яго кавалерыя захавалі стратэгічна важныя пазіцыі. Вішы Ананд, у сваю чаргу, у пошуках хоць мала-мальскіх рэсурсаў для абароны трапіў у цэйтнот, зрабіў некалькі памылковых ходоў і на 38-м ходзе падпісаў капітуляцыю.

Лік у матчы быў адкрыты — 4:3 на карысць прэтэндэнта!

Восьмую партыю Барыс Гельфанд сеў гуляць, адчуваючы сябе

на «сёмым небе» ад пераможнай з'яўляўся, і... рызыкнуў — пайшоў на прыгожую, у яго, вядома ж, погляд, камбінацыю з ахвярай каня чорнай масці. Выиграў ён спачатку пешку, потым ладзей, аднак памыліўся ў разліках — і яго ферзь трапіў у палон. Вось як гэта здарылася.

Ход чорных — 14... Фf6 памылковы. 15. фf3:Фf3 + 16. Крс2:Фf1 17. Фf2... У гэтай пазіцыі прэтэндэнт прызнаў сваё паражэнне... Каб вызваліць ферзя з палону, Барысу Гельфанду належала ахвяраваць яшчэ аднаго каня, але спыніўшы контратаку Вішы Ананда было ўжо немагчыма. 17... Кс6 18. dc Фс6... Далекая белыя працягвалі б гульні так: Cd3, Kd5, Lf1 і гэтак далей з пагрозай мата.

Такім чынам, у матчы зноў усталявалася раўнавага — 4:4. Якую тактыку браць цяпер на ўзбраенне і чэмпіёну, і прэтэндэнту? Рызыкаваць? Ці зноў — манеўры ў чорна-белых лабірынтах? Адказ павінны былі даць громайстры ў дзявятым і дзясятым паядынках.

Барачэба ў дзявятай партыі была даволі напружанай, духавакова небяспечнай, з невялікай перавагай белых фігур, якімі кіраваў Барыс Гельфанд. Вынік паядынка, тым не менш, мірны. Нічыя. Лік у матчы роўны — 4,5:4,5.

І напрыканцы пра «мінскі дэсант», які ўчора высадзіўся ў Маскву. У групе падтрымкі былі заўважаны сябры Барыса Гельфанда, які ў школьнай пару разам з ім бралі ўрокі старажытнай гульні ў адной са спартыўных секцый беларускай сталіцы, і проста прыхільнікі шахматнага мастацтва.

...А бітва за карону тым часам працягваецца. Сёння перадапошні паядынка між Вішы Анандам і Барысам Гельфандам.

Іосіф КАЛЮТА.

Падпіска-2012

КАБ МОВУ ПАЛЮБІЎ І ЎНУК

...Далёка не ўсе падпісчыкі «Звязды» дасылаюць карткі на розыгрыш прызоў. Гэта — факт. Як факт і тое, што далёка не ўсе (з тых, хто дасылае...) нешта выйграюць. Але ж асобным шчасціцам.

Першы раз удача, хай вельмі сціпла, але ж усміхнулася Валерыю Мікалаевічу Гаўрышу з Чарускага напрыканцы 90-х: ён выйграў сем трубак шпалер. Прыемна было. Але ж следам паўстала пытанне, як іх забраць: ехаць самому ў сталіцу, за блізка свят, неяк не выпадала, прасіць пляменніка (той у Мінску вучыўся) — як быццам, таксама. Бо

гэта ж не драбязу якую атрымаць ды потым прывезці: сем трубак шпалер у кішэнь не пакладзеш... — Не хвалюйся, — супакоіў дзядзьку хлапец, як толькі пачуў пра клопат. — Заеду я ў рэдакцыю, усё забяру, усё прывязу... Вам застанеца толькі паклеіць... Не падмануў — сапраўды заехаў. Але ж варта было пачуць там, што замест шпалер (і насамрэч аб'ёмных і насамрэч цяжкіх) можна ўзяць уразны замок, адразу ж згадзіўся — дзядзьку хутчэй для формы пазваніў... Таму што заставалася? Ды

хіба сказаць: «Замок дык замок... Рэч таксама патрэбная». Бо хіба ж мог ён падумаць, што спатрэбіцца яна... не яму і ў той самы дзень.

Справа ў тым, што з рэдакцыі пляменнік паехаў у свой інтэрнат. Там жа, як на ліха, высветлілася, што сябры яго ў чарговы раз згубілі ключ ад пакоя, а ўсе запасныя камендант ім ужо аддаў і таму цяпер яго адрэзаў: «З мяне досыць!.. Купляйце новы замок — за свае!..». «Сваіх» перада ступендыяй, як і варта было чакаць, код напалакаў — на хлеб са скрыпам хапала. Таму пляменнік яшчэ раз пазваніў дзядзьку...

Вось так склаўся лёс першага прыза (можа, ён і сёння служыць студэнтам БДУ?), які выйграў у звяздоўскай патарзі наш пастаянны падпісчык, аўтар і адданы чытач.

Напэўна, таму па другі прыз ён прыхеаў сам. І нават са «світай» — у складзе дачкі (у яго іх дзве... і сын) і ўнука. Бо вельмі ж хацеў, каб Гаўрыш-малодшы пабываў у рэдакцыі першай, можна сказаць, беларускай газеты — у месцы, дзе ўсе гавораць на роднай матчынай мове, каб пачуць, якая ж яна насамрэч — жывая, гутарковая... Каб, магчыма, таксама палюбіў. Як дзед.

Чытач «Звязды» са «стажам» «колыкі жыву, столькі і выпісваю» Валерыя Мікалаевіч Гаўрыш з дачкой Таццянай, унукам Ягорам і прызам у выглядзе хатняй машыны.

І каб потым (зноў жа як ён) кі мог мову падтрымліваў, заўсёды чым толькі мог і як толькі... Валянціна ДОУНАР.

Вяртаемся да тэмы

ДЗЁННІК КНЯГІНІЦА: ДА ВЕДАМА БАЦЬКОЎ...

КАМУ НЕ ПАДАБАЕЦЦА ШКОЛА Ў АГРАГАРДКУ?

Аўтобус павярнуў якраз да царквы. Моцны, дагледжаны храм — моцная і вёска, напэўна ж... Недалёка ад прыпынку — крама. Людзі гуртуюцца: час вяртацца з працы. А тут яшчэ і агульны клопат аб'яднаў: планы па расфарміраванні мясцовай сярэдняй школы з беларускай мовай навучання да бацькоў даносілі праз адміністрацыю арганізацыі, дзе яны працуюць. Да некаторых прадстаўнікі раённай улады завалілі дамоў. Але не на бацькоўскім сходзе абмяркоўвалася сітуацыя. Гэта ўскалыхнула, насцярожыла і пакрыўдзіла тых, хто сёння працуе на розных прадпрыемствах Княгініна — на эканоміку ўсяго раёна.

Хочацца, каб працоўнага чалавека элементарна паважалі і лічыліся з яго жаданнямі, перш чым прымаць рашэнне, важнае для ўсіх: школа ў вёсцы немалая, 82 вучні.

Прынамсі, ліст, які быў накіраваны ў «Звязду», падпісалі 118 вяскоўцаў. І гэта ўжо іх другі зварот пасля 2010 года (артыкул «Школа і магiчнае кола» за 24 ліпеня 2010). Але тады прадстаўнікі мясцовых органаў адукацыі запэўнілі рэдакцыю: прадугледжана правядзенне каплітных работ Княгінінскай школы (дзе п'яноне ацяпленне, няма харчовага блока і спартыўнай залы) у 2012—2015 гадах. Тэрмін надшыоў, і вось...

1. Урок мовы: шчырасць слоў

... Як гэта можа быць, каб у аграгарадку не было школы?.. А дзе ж закон? У нас жа вялікая вёска! — адразу абступілі людзі і пачалі даваць волю эмоцыям. — Нашы княгініцы што ж, працавалі дарма? Няўжо ж з 1955 года нават на капітальны ремонт для сваёй школы не зрабілі?

— Нам колькі гадоў абяцалі ремонт. Колькі разоў яго пачыналі — і нібыта грошы выдзяляліся!.. Дзе яны?.. — Ды з гэтага будынка можна даўно зрабіць «цукерачку». Ён хоць і не новы, але трываў. Вось бы ацяпліліне... У катэдры жа папросту ставяць паравое. А тут школа з дзецьмі!..

— Ты хоць якая школа — абы свая. Нашы дзеці не больш хваляюць, чым у іншых школах. Наадварот, загартоўваюцца. І на спартыўных спаборніцтвах у раёне месцы бярэць, хоць і спартзалы няма. — Ды можна купіць лыжы на зіму — нямаць трэніроўка. А летам і на паветры займацца можна. Але ж увясце: у нашай школы нават спартыўнага інвентару няма — ні мячох, ні матаў! І чыноўнікам няма да гэтага справы... — У вёсцы Пузыры некалькі гадоў таму гарэла школа. Дык жа пабудавалі! Хоць і дзіцяй там мала — 26 усяго. А летасі і на ремонт Пузыроўскай школы грошы знайшліся.

Сапраўды, калі людзі глядзяць, як апошнім часам развіваліся іншыя школы, то адчуваюць сябе забытымі. — Ліста ў рэдакцыю: «Чаму няма сродкаў для рамонт толькі Княгінінскай школы? Знаходзяцца ж сродкі не толькі каб рамантаваць школы ў аграгарадках, але і будаваць новыя. Не так даўно былі пабудаваны школы ў вёсцы Пузыры, Старыя. Але ж там, акрамя СВК, няма ніякіх прадпрыемстваў. Знайшліся таксама сродкі ў раёне для будаўніцтва новых дамоў культуры ў вёсках Будслаў і Занарач. Больш за тое, у рамках будаўніцтва аграгарадка ў нашай вёсцы быў капітальна адрамантаваны будынак буйлай крамы, і там з'явіўся бар, які ўрачыцця адкрываў сам старшыня райвыканкама. Дык чаму ж рамонт школы ў аграгарадку Княгініна ў раёна няма грошай? А дзе нашы падаткі, якія вялічавою кожны месяц з нашых заробкаў на адукацыю? На рамонт і будаўніцтва іншых школ, але толькі не нашай...»

Адчуваю, што людзі за гэта змагання за сваю школу праштудзіравалі законы, але галоўнае — гатовы адстойваць сваё права, якое закон дае. Відаць, добра вучыліся... Людзей было шмат, і яны абаранялі гонар сваёй школы, з ахвотай распавядаючы пра дзяцей. Усіх не пералічу... Бацька Таццяна — былая вучанца Княгінінскай школы, і муж яе скончыў, дачкі там адвучыліся, унучка туды пойдзе. Чарныўская Валянціна: дачка скончыла школу і вучыцца цяпер ва ўніверсітэце культуры, сын у 8-м класе. Лукша Аляксандр: старэйшая дачка вучыцца ў Мінску ў паліграфічным каледжы, малодшая ў 10-м класе. Клімовы Наталля: старэйшы сын пасля 9 класаў паступіў у тэхнікум, а малодшы пойдзе ў 1-шы клас. Мікуліч Жанна: сын у 10-м класе, а дачка ў 2-м. Гапаненка Алена: двое унучкаў вучацца ў школе, адзін заканчвае. Старшыня бацькоўскага камітэта школы Генадзь Пуця ганарыцца сынамі: дзесяціціпацкі Ян — патрыёт сваёй школы, а старэйшы сын вучыцца ў Смаленскім універсітэце. І гэта пры тым, што скончыў беларускую школу!

2. Урок фізікі: закон прыцягнення

— У нас, у вясковай школе, працуюць цудоўныя настаўнікі, шмат вучняў паступаюць у ВНУ, — гаворыць Генадзь Мікалаевіч Пуця. — Але калі сапраўды паўстае пытанне закрыцця нашай школы, то дзяцей, хутчэй за ўсё, накіруюць не ў адну школу, а «раскідаюць» па розныя. Адна з іх — сама блыкая ад нас — у вёсцы Выгалавічы, за чатыры кіламетры ад Княгініна. Зараз у гэтай школе вучацца 35 дзяцей, прычым вялікая частка іх — гэта нашы, княгінінскія, якіх туды ездзяць. Абмяркоўваўся варыянт арганізацыі падвозу нашых дзяцей аўтобуса да гэтай школы. І мы не можам пагадзіцца з тым, што гэта — вырашэнне пытання. Па-першае, дастаць дзяцей таксама звязана з небяспечкай. Там патрэбны рамонт дарогі, а гэта грошы. Па-другое, не адзін роўні аўтобуса туды і назад. А паліва дарагое. Есць прыклады, калі дзеці з іншых школ сядзелі ўзімку дома, таму што не было паліва. А ў нас дзяцей не адзін і не два. Есць старшакласнікі, ёсць малодшыя, колькасць заняткаў розная. Значыць, некаторым дзецям прыйдзецца чакаць аўтобуса, губляючы час невадома як. А хутчэй за ўсё, на вуліцы, таму што ў школе тады будзе шумна. Значыць, чакай хараб. Прадпрыемстваў у нас шмат, бацькі ўсе — занятыя людзі цягам усяго года. Гэта значыць, паўстае праблема наведвання бацькоўскіх сходаў пасля працы — бо не ва ўсіх сем'ях ёсць машыны. Не гаворачы пра тое, што ладзяцца розныя святы і рэліжыі, на якія будзе не так проста прыйсці. А кожнаму дзіцяці хочацца, каб тата ці мама цікавіліся яго жыццём. Хіба змаоўвае сям'ю такі падыход? Наўрад ці. Ну і самае галоўнае. Выгалавіцкая школа таксама патрабуе ўкладання грошай, і немалых. Княгінінская нават танней можа аказацца. Калі ўсё падумаваць, то выдаткі набягаюць значныя: пракладка новага асфальту, рэканструкцыя дзіцячага садка пад кацельню, цяпларастаў праекласі да школы. Туды таксама трэба рабіць новае ацяпленне, рамонт даху, самоў школы, замену вокнаў. У Княгініне таннейшы будзе. Але на тую школу робяць стаўку, хоць вёска меншая і не такая перспектыўная. На наш, бацькоўскі,

Сцены спартзалы Выгалавіцкай школы.

погляд, Выгалавіцкая школа выклікае недавер: напрыклад, сцены спартыўнай залы там змацаваны металічнымі балтамі, што сведчыць аб праблемах канструкцыі. Бы 6 бачылі тую школу — наша хоць 1955-га года, але ў тыя часы будавалі надзейна, і яна ў сто разоў лепш выглядала!.. — Паглядзела на Выгалавіцкую школу. Так, можа гэтыя металічныя дадатковыя канструкцыі трываюць сцены школы ў Выгалавічах. Але ж сам факт іх наяўнасці... Аптымізмам не зарадкае дакладна.

Гэта значыць — «мінус адзін» довад з боку тых, хто расоўвае пераход з Княгініна. Абыходжу будынак па перыметры: з тыльнага боку па сцяне ідзе труба да зямлі — гэта ў іх кацельня літаральна пад будынкам школай! Не лепшае будаўніцтвае рашэнне для устаноў адукацыі. Вынас кацельняй у асобнае месца — яшчэ грошы. «Мінус другі» довад. І ў Княгініне можна знайсці варыянт, каб не будаваць кацельняй — вяскоўцы нават гатовы яго падказаць. Ды ёсць жа і сучасныя метады ацяплення...

Чаму тады сапраўды не ўключасі грошы ў тую ж Княгінінскую школу, дзе больш дзяцей і больш людзей, у тым ліку моладзь, якая будзе і далей «пакладзіць і размажваць»? Да гэтага ж у Княгініне ўжо ставіцца ўраўнована і пакладзеныя новы андуліны дах — нужо дарма? «Мінус трэці...» Не, не, стоп... Вокны і дах — ставіліся не за кошт мясцовага бюджэту, а дзядзькоўскага праграме развіцця аграгарадоў. З іншай, так бы мовіць, кідняк. Дык нужо гэта дае магчымасць залпошчыць вочы на тый выдаткі?..

Праграма, згодна з якой рамонт быў пачаць, магчыма, не магла прадугледзець усё, што патрэбна школе. А можа, і не лепшым чынам гэтымі сродкамі распарадзіліся. Ужо не адзін год прайшоў, а бацькі, па-беларуску дабрыня гаспадары, дагатуль задаюць рытарычнае пытанне: «Чаму трэба было абсалютна новае шыфэр на даху змяняць андулінаў?...» Чаму было перш-наперш не змяніць п'яноне ацяпленне, якое з'яўляецца галоўным болям Княгінінскай школы? Цяжка зразумець такую логіку. Але застаецца верыць, што яна была.

І тым больш увагі, здавалася б, павінна надаваць мясцовая ўлада школе, якая патрабуе дадатковага клопату. Асабліва клопат павінны адчуваць школы ў аграгарадках. Бо гэта адзін з самых неабходных для людзей аб'ектаў, якія павінны быць абавязкова на месцы, каб мясцовыя жыхары не адчувалі нязручнасці. Тое, уласна, што і забяспечвае дадатак «гарадоў» да сутнасці «агра».

3. Урок матэматыкі: задача з двума выдомуі

Дадзена: школа ў Княгініне, патрабуе раёна. Вёска на 975 жыхароў (паводзе апошніх звестак). І школа ў Выгалавічах, дзе 302 жыхары, таксама патрабуе фінансавых укладанняў. У якую школу перспектыўней укладваць грошы?

Заўвага: эканамічны эффект укладанняў у школу вымяраецца не толькі канкрэтнымі выдаткаваемымі сумамі, але і паспяхова працай людзей на прадпрыемствах Княгініна. Тут знаходзіцца буйная газаналаўняльная станцыя, газазаправачная станцыя, аддзяленне Вілейскага камб'ірмавага завода, мазутазлічальная станцыя ЖЖГ, аддзяна ў раёне буйная чыгуначная станцыя, асфальтавыя цэджі ДУ, аддзяленне раённага райгопзбыту. «Мінскаблагасэрвіс», «Дручармт», склады райсельгастэхнікі, вялікі жывёлагадоўчы комплекс, тшуніцкі тушкафабрыкі «Новая зара»... А цяпер уявіце: супрацоўнікі гэтых арганізацый час ад часу ад працы адцягваюць увагу на тэлефанаванні дзецямі: ці даехалі, ці прыехалі, ці не змерлі? Калі ўсё на месцы — больш упэўнена можна сьме адчуваць. І да школы дойдзе спакойна, і са школы... Зусім іншая праца!

На жаль, за лічбамі часта нельга ўбачыць моманты маральныя. Іх немагчыма палічыць, але і нельга не ўлічваць. Але яны складаюць немалую частку ў сутнасці словазлучэння «перспектыўная вёска». Увасабленнем гэтага, на думку мясцовай улады, відаць, з'яўляецца будынак сельсавета — аформлены па ўсіх правілах еўрарамонт. Есць у Княгініне Дом культуры, Дом быту, аддзяленне сувязі, нават дзіцячы садок, у якім больш за 30 дзяцей. Сёння дзіцячы дашкольнік у Выгалавічах 16, а ў Княгініне 56. Княгінінцы жартуюць: у іх зараз бэбі-бум.

— Я малая мама, май дзіцяціны будзе год. Калі я летась ляжала ў радзільным доме, мне тат і казалі. І сёлета павінны нарадзіцца дзеці — колькі жанчын царарныя? А нас папхоаюць разлікамі, што праз пару гадоў у школу не будзе каму ходзіць. Я можна таксама падлічыць? Хто можа ведаць, колькі яшчэ дзяцей нарадуць? — гаворыць Алена Сівец, маладая настаўніца, якая прыехала з горада ў Княгінін разам з мужам. І ўгадвае Указ Прэзідэнта: — Трэба замацоўваць маладых спецыялістаў, забяспечваць усе ўмовы працы, каб яны працягалі жыць і працаваць у сельскай мясцовасці... Указ — указам, а рэальнасць — рэальнасцю. Я малады спецыяліст. І гатова жыць і працаваць у вёсцы. Тут цудоўная

не падвараецца сумненню: там няма нідзе візуальных трэшчын, разубарэнняў, якія сведчылі б пра ненадзейнасць будынка. — Там таксама ёсць пытанні прычынова — напрыклад, кацельня пад школай. — Менавіта таму на гэты год запланавалі сродкі для правядзення бягучага рамонт, у тым ліку і ў спартыўнай зале. І плануецца вынесці кацельню з падвала. Кацельня належыць ЖЖГ, і яны свай уахастак работы выканваюць. — Якім вам бацьчыца развіцц Княгінінскай школы далей? Калі не будучы ўкладвацца грошы ў яе, ужо узнікне пытанне накіравання... — Будзем ўлічваць і дэмаграфічную сітуацыю (да 2015-га — 53

вучні ў школе), і месцазнаходжанне гэтага населенага пункта. Рашэнне будзе прынята на месцы. Паблізу ад Княгініна, за 4 кіламетры, знаходзіцца будынак Выгалавіцкай школы. За 10 кіламетраў — тыпавы будынак Свацкаўскай школы, у другі бок — тыпавы будынак Крывіцкага вучэбна-педагагічнага комплексу. Сёння гэта — не вялікая адлегласць для таго, каб арганізаваць падвоз 70-ці вучняў. Планаваліся тры райсы. Эканамісты рабілі разлік, і аказалася, што гэта значна танней, чым утрымліваць асобную ўстаноў адукацыі.

— А законы Беларусі вы ўлічваеце? Закон прадугледжае наўраўнасць школы ў аграгарадку. — Яна ў нас ёсць... — Запісала Ларыса ЦІМОШЫК.

Мядзельскі раён

КАНТРОЛЬНАЯ ДЛЯ ЧЫНОЎНІКАЎ

Людзі існуюць, для таго, каб у чыноўнікаў была праца — ці чыноўнікі працуюць для таго, каб рабіць жыццё людзей зручным? Адказ на гэтае пытанне я шукаю на Мядзельшчыне другі раз за два гады. З пункту гледжання справядлівасці — адказ адзін. А з пункту гледжання жыцця — атрымліваюцца варыянты. Праўда, самі княгініцы з варыянтамі не пагаджаюцца і шукаюць справядлівасці. Гэтая якасць ім яшчэ спатрэбіцца...

— Мінус раз вы давалі вельмі аптымістычныя абяцанні. Чаму яны не ажыццявіліся, і ўсё вярнулася да таго, як было два гады таму? — Мы па гэтай установе правялі вывучэнне меркавання педагогічнага калектыву, правялі вывучэнне грамадскага меркавання жыхароў вёскі Княгінін. Па ўзятых пытаннях тлумачым, што Княгінінская школа працігне працаваць. Да новага навучальнага года ўстаноў адукацыі будзе падрыхтаваны і мы правядзём рамонт п'яноне ацяплення. — А што накіраванне кардынальных змяненняў, якія вы абяцалі два гады таму? — Не, работы капітальнага характару да гэтага года выканавана не будучы.

— Якія сродкі плануецца выдаткаваць на школу? — Я пакуль не магу сказаць пра сродкі, якія будуць выдаткаваны ў наступным годзе... — Два гады таму вы абяцалі прад

ВІТМЬБА ХРУМСТКІЯ АЛЬТЭРНАТЫВЫ АД «ВІЦЬБЫ»

Напэўна, сёння цяжка сустрэць чалавека, які быў бы не знаёмы з прадукцыяй Камунальнага вытворчага ўнітарнага прадпрыемства «Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба». Ужо нават паспела вырасіць паленне, якое хрумсткую прадукцыю камбіната ведае з дзяцінства, а сёння балуе ёй сваіх сыноў і дачок. Усё ж камбінат працуе больш за два дзясяткі гадоў.

Сёння Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба» прапануе настолькі шырокі хрумсткі асартымент, што кожны зможа знайсці сабе прадукт па душы. Прычым штогод павялічваецца не толькі колькасць выпускаемай прадукцыі, але і асартымент.

А вось ці ведаеце вы, што дзякуючы смачным распрацоўкам «Віцьбы» МОЖНА:

Начальнік аддзела маркетынгу і перспектыўнага развіцця Юлія КАРХЕЕНКАВА.

але і прыносіць задавальненне. Неабходна пазбягаць прадуктаў, якія ўтрымліваюць цукор, яшчэ не азначае, што людзі з цукровым дыябетам павінны адмаўляцца сабе нават у... ласункі.

Спецыялісты камунальнага вытворчага ўнітарнага прадпрыемства «Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба» распрацавалі серыю прадукцыі для тых слаўб насельніцтва, якія не могуць сабе дазволіць прадукты з цукрам, — гэта дыябетны прасмакі на фруктозе.

ваецца дастаткова высокім коштам (у сілу таго, што фруктоза каштуе даражэй, чым цукор), але мы стараемся захаваць даступнасць нашай прадукцыі для слаўбцаў. У параўнанні з імпортнай беларускай дыябетнае не дарага, — заўважае начальнік аддзела маркетынгу і перспектыўнага развіцця Віцебскага кандытарскага камбіната «Віцьба» Юлія КАРХЕЕНКАВА.

Слаўбцы ўжо паспелі ацаніць па заслугах такія «здоровыя» прадукты камбіната «Віцьба», як пачанне, вафлі і сухія сняданкі (у асартыменце прадпрыемства ёсць шматкі «Залатастыя» без цукру). Варта сказаць, што прадукцыя гандлёвай маркі «Забота» не раз удзельнічалася ўзнагарод на разнастайных конкурсах. Адна з апошніх — вышэйшая ўзнагарода ў намінацыі «Здаровае харчаванне» на конкурсе «Прадукт года — 2011».

Пачанне, вафлі, вафельныя трубочкі з серыі «Забота» здольны змяніць вашу ўяўленне аб дыябетнай прадукцыі. Вы не тое што не адчуеце сябе абдзеленым — нават не заўважыце розніцы ў новым жыцці без цукру. Мяркуйце самі: сёння ў асартыменце дыябетнай прадукцыі ад «Віцьбы» ёсць пачанне з арахісам і ватруб'ем, са смакам малочнай ірыскі, такой любімай ў дзяцінстве. Безумоўна, вас парадуюць смак вафель, які атрымліваецца дзякуючы удапаму спалучэнню арахісу з ватруб'ем, фундуку з ватруб'ем. Корпус трубочак «Забота» таксама пазбаўлены цукру, у начыны — драбніны абмажаны арахісам.

А з сакавіка 2012 года ў цыку сухіх сняданкаў пачаўся выпуск новай прадукцыі пад маркой «Забота» — падушчкі

на фруктозе. Прычым людзі, якія ўжо паспелі пакаштаваць гэтую прадукцыю, адзначаюць, што навінка ім падаецца не менш смачнай за іншыя падушчкі, што выпускаюцца «Віцьбай». Далікатны корпус падушчак «Забота» адрозніваецца не толькі тым, што не мае цукру (у выніку чаго яго структура больш хрумсткая і далікатная), ён мае адкрыты краі. Таму такія падушчкі з паветраным валакністым корпусам і падаюцца надзвычай апетытнымі. Варта сказаць і пра тое, што корпус узабагачаны зародкавымі пшанічнымі шматкамі, якія з'яўляюцца крыніцай прыродных, добра збалансаваных бялагічна-актыўных рэчываў, багатых на вітаміны групы В, фосфар, кальцый, магній і натрыў. Дадаць да ўсяго яшчэ прыемны смак арахісавай начыні — і атрымаецца прадукт, які задаволяе не толькі дыябетна, але нават і самых запатрабаваных ласуноў.

Прадукцыя маркі «Забота» спадабаецца як дарослым, так і дзецям. Таму такія прасмакі ад «Віцьбы» з задавальненнем набываюць мамы, якія стараюцца абмяжываць салодкае ў рацыёне сваіх маленькіх сыноў і дачок.

Між іншым, нават сам дызайн пакоўкі прадукцыі пад гандлёвай маркой «Забота» прываблівае слаўбцаў. Ярка ўпакоўка — як яшчэ адзін намік на тое, што і з дыябетам можна паўнаважна жыць.

Дарчы, у далейшым камбінат плануе пашыраць асартымент дыябетных прадуктаў. Так, у бліжэйшы час на філіяле камбіната ў Полацку плануецца пачаць выпускаць без цукру такі, можна сказаць, традыцыйны ласунак, як аўсянае пачанне.

У асартыменце камунальнага вытворчага ўнітарнага прадпрыемства «Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба» ёсць і прадукцыя, якая падыходзіць людзям, хворым на глютэнавую энцэпалопію (непераноснасць бялку злакавых) — падушчкі без глютену.

2. Эканоміць час

...Калі вы зранку не маеце часу на гатаванне, якраз сухія сняданкі прыдуць на дапамогу. Уласна, чаму сухія? Хіба шматкі, шарыкі, калечкі, зорачкі вы не спяваеце з малаком, ёгуртам і кефірам? Некаторыя мамы дадаюць іх у кашы — і тады нават непрыемная аўсянка ў маленькіх неслухаў «ідзе на ўра». Ды што там! Менавіта дзякуючы сухім сняданкам некаторыя бацькі сёння прывучаюць малых да малака. Між іншым, малако, у якое дадаваліся сухія сняданкі, трэба даваць да канца. І справа не толькі ў тым, што з малаком дзецям атрымліваецца жыццёвы блок і кальцый, — у ім раствараюцца і карысныя рэчывы, якія ўтрымліваюцца ў шматках, калечках, шарыках.

Дарчы, менавіта ад сняданку залежыць, якім выдасце ваш дзень: па статыстыцы, людзі, якія прапускаюць сняданак, больш схільныя да стрэсу. Увогуле, добра падмацаваць зранку — значыць забяспечыць арганізм «палявам», якое неабходна для працы мозга, дапамагае палепшыць памяць і ўвагу.

Таму не дзіва, што сухія сняданкі сёння так папулярны. Уласна, іх узнікненне (а першыя сухія сняданкі з'явіліся больш чым сто гадоў таму!) і распаўсюджванне ва ўсім свеце звязаны з модай на здоравае харчаванне.

Сёння сухія сняданкі — гэта не проста хрумсткая эканомія часу, а яшчэ і карысная ежа. Бо ўнікальная экстрэмічная тэхналогія — кароткачасовае камбінаванае ўздзеянне нагрывання і цыску — дазваляе захаваць усе карысныя рэчывы, якія ўтрымліваюцца ў зерні.

Варта сказаць, што Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба» — сёння адзін з вытворцаў шматкоў на тэрыторыі Беларусі. І такая прадукцыя карыстаецца стабільным попытам не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі: ў Расіі, Латвіі, Казахстане, Украіне, Малдове, Германіі. І невядома, яна заўважвае пакупніку і даступнымі цэнамі, і якасцю. Таму вытворчасць сухіх сняданкаў на камбінаце пастаянна павялічваецца: толькі за мінулы год яна вырасла на 10 працэнтаў.

Кантроль за якасцю прадукцыі ажыццяўляецца на ўсіх стадыях вытворчасці, пачынаючы ад прыняцця сыравіны, заканчваючы гатовай прадукцыяй.

Матэрыялы падрыхтавалі Алена ДЗЯДЗІОЎЯ, Алена ДАУЖАНОК. Фота Марыя ЖЫЛІНСКАЯ. УНП 300187443

1. Не адмаўляцца ад «салодкіх» прывычак

...Напрыклад, такіх, як бабалаваць сябе за чаем пачаннем ці вафелькай, калі ў вашай медыцынскай картцы з'явіўся запіс пра захворванне цукровым дыябетам.

Патрэба строга сачыць за сваім харчаваннем пры цукровым дыябеце становіцца жыццёва неабходнай. Пры правільна складзеным ражыме харчавання пры лёгкіх формах захворвання можна звесці да мінімуму медыкаментознае лячэнне. Многія лічаць дыету дыябетика прэснай і сумнай. Дарэмна. Сёння ў гандлёвай сетцы прапануецца не так ужо мала прадуктаў, якія могуць набыць людзі з цукровым дыябетам. У многіх магазінах

ужо ёсць асобныя паліцы ці нават стэлажы з такой прадукцыяй. Не абмяноўваць іх і людзі, якія проста хочучы застацца здаровымі і прыгожа выглядаць. А як жа: ражым харчавання пры дыябеце — гэта проста здаровы рацыён, ён пойдзе на карысць любому чалавеку. Прычым та-можа не толькі насычаць,

пад гандлёвай маркой «Забота».

Для нас гэтая прадукцыя вельмі важная, бо мы, акрамя таго, што імкнёмся парадаваць слаўбцаў смачнай прадукцыяй, нясець таксама і сацыяльную адказнасць за тых слаўб насельніцтва, якія вымушаны сабе ў нечым адмаўляць.

Да таго ж наша дыябетны прасмакі на фруктозе і тых слаўбцаў, якія проста імкнуча скарчаць у сваім рацыёне колькасць цукру. Як правіла, дыябетны прадукцыя адрозні-

3. Весці актыўны лад жыцця

Ура! У бліжэйшы час на паліцах можна будзе знайсці яшчэ адну навінку ад «Віцьбы». І гэта будзе сапраўды падарунак для сучасных жанчын, якія хочучы выдатна выглядаць. Навінка гэтая — шматкі фітнэс-серыі, распрацаваныя тэхнолагамі камбіната. Варта сказаць пра тое, што новыя мультызерныя шматкі ўтрымліваюць у сваім складзе пшанічныя зародкі і пшанічнае ватруб'е.

Вучонымі даказана, што злаві ў рацыёне — важнейшыя памочнікі ў захаванні здароўя і стройнасці. А ў аснове мультызерных шматкоў «Віцьба» з пшанічным ватруб'ем якраз і ўтрымліваюцца злакавыя культуры: кукуруза, пшаніца, авёс. Напэўна, сучаснай жанчыне вядома, што ватруб'е — гэта ўнікальная крыніца клетчаткі, якая так неабходна для нармалізацыі мікрафлары кішчэчніка, таксама яна садзейнічае зніжэнню ўзроўню халестэруну ў крыві. Менавіта здоравае

харчаванне разам з актыўным ладом жыцця — асноўныя сакрыты жанчын, якія захочуць стройную фігуру.

У аснове мультызерных шматкоў з пшанічным зародкам і ўтрымліваюцца такія злакавыя культуры, як кукуруза, авёс і рыс. Дарчы, пшанічныя зародкі — адна з найбольш эфектыўных крыніц натуральных вітамінаў. Ужыванне шматкоў зародкавых пшанічных садзейнічае аднаўленню сіл пры перацямленні, павышэнню прадаўжальнасці і трываласці арганізму, забяспечвае арганізм энергіяй для актыўнага ладу жыцця.

Напоўніце свой рацыён сілай злакаў! Клапаціцеся пра сваё здароўе, харчуйцеся правільна і дарыце цэлу энергію і стройнасць!

Азнаёміцца з асартыментам прадукцыі КУП «Віцебскі кандытарскі камбінат «Віцьба» можна на сайце www.vitba.by

210038, Рэспубліка Беларусь, г. Віцебск, вул. Караткевіча, 3. Тэл.: +375 (212) 228 972, факс +375 (212) 215 080 — прыёмная.

Здароўе нацыі

3-ЗА ПЯКОТКІ — НА АПЕРАЦЫЮ?

Самымі распаўсюджанымі сярэд хвароб страўнікава-кішчэчнага тракту застаюцца гастрыт, язавая хвароба, халестэзіт, панкреатыт, аднак у апошнія дзесяцігоддзі вучоная неамалу ўвагу пачалі надаваць захворванню з больш грувайскай назвай. Грыжа страваводнай адтуліны дыяфрагмы працягваюцца на пачатку максімум пяcotкы. Праўда, з пяcotкы знаёмыя ўсе, з грыжай — толькі пэўна колькасць. Розніца ў тым, што ў апошніх на фоне пяcotкі паступова развіваюцца сур'ёзныя праблемы ў рабоце «геаграфічна» блізкіх да страваводу лёгкіх і сэрца. Такого пацыента некалі доўга і безвынікова ратавалі ад арытміі або парушэння дыхання. Калі ж і ўдалася паставіць правільны дыягназ, узніклі іншыя цяжкасці. Тэрапеўтычнае лячэнне магло быць бяспрыемным і з пераемным поспехам: спынялася тэрапія — вярталіся непрыемныя сімптомы. Хірургічнае ж лячэнне ажыццяўлялася праз вялікі траўматычны разрэз. Больш за тое, нават праз гэты разрэз цяжка было падыхіць да месца правядзення ўмяшання. Таму падобныя аперацыі былі адзінаквымі. У апошнія гады сітуацыя з дыягностыкай і лячэннем грыжы страваводнай адтуліны дыяфрагмы змянілася, аб чым расказвае загадчык хірургічнага аддзлення Мінскай гарадской клінічнай бальніцы №6, доктар медыцынскіх навук Мікалай СІВЕЦ.

— Літаральна тры гады таму дзякуючы ўкараненню новых тэхналогій, выкарыстанню малатраўматычнага эндаскапічнага метаду выдзеньня аперацыйнага стала магчымым дапамагчы хворым, якія жывуць з сур'ёзнымі праблемамі грыжы страваводнай адтуліны дыяфрагмы. Толькі ў нашым аддзельні аператыўнае ўмяшанне па прычыне грыжы стрававода праведзена больш як 40 працэнтам. У сярэднім размова ідзе пра 2-3 аперацыі ў месяц. Даволі часта пацыенты пераносяць ўмяшанне адначасова і на мышцах дыяфрагмы, і па прычыне жоўцекаменнай хваробы. Такія аперацыі больш працяглыя, аднак менш як праз тыдзень пацыенты вылісваюцца дадому. Высокатэхналагічныя і малатраўматычныя ўмяшанні на дыяфрагме і страваводзе выконваюцца, акрамя нашай клінікі, у даволі абмежаванай колькасці лячэбных устаноў.

— А як трэба разумець малую траўматычнасць? — Хірург робіць не разрэз, а некалькі праколы, праз якія ўводзяцца спецыяльныя трубки, відэакамера і працоўны інструмент. У міжэці мы вышываем стрававод, верхні аддзел страўніка ўшываем дыяфрагму, злучаем грыжавыя вароты да нармальнага стану. Пасля гэтага яшчэ выконваецца пластыка — фарміруецца спецыяльная муфта, якая будзе, па-першае, выконваць функцыю клапаннага механізма паміж страваводам і страўнікам, а па-другое, будзе процістаяць патурамнам траглічому страўніку з брышчэйной поласці ў міжэці, вышэй за дыяфрагму, дзе знаходзіцца лёгкія і сэрца.

— Якім чынам з'яўляецца грыжа? Чаму мышцы дыяфрагмы пачынаюць слабесць?

— Адзінай прычыны тут няма. Могуць мець значэнне анатамічныя асаблівасці — зладка мышцаўна апарату падчас фарміравання арганізма. З другога боку, важны лад жыцця. Значэнне мае, напрыклад,

— Напрамую ні стануючага, ні адмоўнага ўздзеяння не аказваецца. Аднак чалавек, які злоўжывае алкаголем, можа быць схільным да перацяжання, паколькі, будучы над градусам, людзі губляюць кантроль над колькасцю ўжытай ежы. З другога боку, і проста той, хто перацяжэ, павінен ракумець, што нельга бясконца закідаць у сябе прадукты. Арганізм уладкаваны так, што яму патрэбны час на апрацоўку пэўнай порцыі, перадачы яе ў кішчэчнік. Пры перацяжэнні страўнік перапаўняецца, ежа не паспявае перапрацоўвацца. У такім выглядзе яна трапляе ў тонкі кішчэчнік, дзе, зноў жа, мікрафлора аказваецца не падрыхтаваная да такога аб'ёму, і ў галаўны мозг паступае сігнал аб запавольванні гэтага руху. Такім чынам, ежа даўжэй знаходзіцца ў страўніку, што, у сваю чаргу, аказвае непатрэбны ціск на мышцы дыяфрагмы.

— Працягваюцца гэтыя непрыемнасці толькі адным сімптомам — пяcotкы... Аднак пяcotка з'яўляецца асноўным сімптомам і гастрэзафагелнай рэфлюкснай хваробы. Ці не азначае гэта, што яны прыходзяць парай?

— Сапраўды, тут атрымліваецца цікавая рэч. Адна вучоная перакананая, што гастрэзафагелнай рэфлюксная хвароба прыводзіць да грыжы страваводнага аддзела, а другая — што з'яўленне грыжы прыводзіць да рэфлюкснай хваробы. Наогул запаленне сілістай стрававода — гэта ёсць праява гастрэзафагелнай рэфлюкснай хваробы.

— Як часта сустракаецца гэтае захворванне?

— Грыжы страваводнай адтуліны дыяфрагмы сустракаюцца, паводле статыстыкі, у 3-30 працэнтах выпадкаў сярэд захворванняў страўнікава-кішчэчнага тракту. Яны адносяцца ў 50 працэнтаў гастрэнтэралагічных хворых ва ўзросце пасля 60 гадоў і выяўляюцца ў 2 працэнтаў хворых, якія прайшлі рэнтэналагічнае даследаванне пры хваробах органаў страўнікава-кішчэчнага тракту.

нае — клінічныя праявы захворвання. У кожнага доктара ёсць пэўны набор ведаў, клінічнае мысленне... Наступны крок — фібразафагагастрадуадэнаскапія і рэнтэналагічнае абследаванне стрававода і страўніка. Далей можна прымяняць спецыяльныя метады даследавання — напрыклад, эзафагаманаметрыю, якая дазваляе мераць ціск страваводнага жома.

— Якія ускладненні могуць нападкаць хворга з грыжай стрававода?

— Калі сілістая стрававода пастаянна раздражняецца кіслотай, то развіваюцца мясцовыя праявы: спачатку запаленне сілістай, затым эрозія, якая далей можа перайсці ў стрававод Барэта, — а гэта ўжо перадак, які пераходзіць у рак.

— Без хірургіі ніяк не абыйсціся?

— У медыцыне нельга быць катэгарычным. Тэрапія можа быць эфектыўнай, але далака не ва ўсіх выпадках. Калі хворы наогул не атрымлівае ніякага лячэння, непрыемныя адчуванні могуць прагрэсаваць больш імкліва. Аднак і пры тэрапеўтычным лячэнні хворы будзе адчуваць сябе лепш, але сітуацыя будзе паступова пагаршацца, паколькі лекавая тэрапія скіравана на зніжэнне сімптомаў, а не на ліквідацыю прычыны іх узнікнення. Пакуль хворы будзе прымаць таблеткі, прыток не будзе турбаваць... Блэкатары, прытоннай помпы — сучасныя препараты, якія змяняюць кіслотнасць, перашкаджаюць утварэнню эзафагіту, вельмі добрыя, але ж прычына праблемы застаецца. Чалавек не можа піць лекі ўсё жыццё, хоць бы таму, што гэта вельмі дорага.

Пад Мінскам упершыню ліквідавалі афрыканскую чуму

НА ШЧАСЦЕ, ГЭТА БЫЛО НА ВУЧЭННЯХ

Жыхар завулка Веснінка, што знаходзіцца ў прыватным сектары непадальск ад «Мінск-Арэн», прыхаў у паліцыі і прывёз мясца дзічыны, якая была выяўлена інфекцыя афрыканскай чумы. У хуткім часе сімптомы небяспечнага захворвання сталі назірацца ў свойскай свінні, што жыла ў хляве на сядзібе паліцэйскага...

...Менавіта такая «легенда» была прыдуманая для аднаго з этапаў вучэнняў па грамадзянскай абароне, якія прайшлі ў Мінску. Яшчэ за паўгадзіны да пачатку так званай ліквідацыі крыніцы асабліва небяспечнага інфекцыйнага захворвання свайскай жывёлы ўвагу мясцовых жыхароў пачалі прыцягваць шлагбаум, які перашкаджаў праезду праз вуліцу, шыльдачкі з надпісам «Каранцін», а таксама людзі ў белых камбінезонах і рэспіратарах, абутыя ў спецыяльныя бахалы.

— А што тут такое робіцца? Я грады саджу, нічога не ведаю. Можа, труп які знайшлі? — пацікавілася жанчына, што спакойна ішла праз цяпер ужо «каранцінную зону» на аўтобусны прыпынак.

Тым часам начальнік аддзела арганізацыі забеспячэння дзяржаўнай сістэмы папярэджання надзвычайных сітуацый і грамадзянскай абароны Мінскага гарадскога ўпраўлення МНС Арцём Іванавіч тлумачыў журналістам як навошта і чаму спарэбілася рабіць у Весніцы каранцін.

— Вучэнні такія праводзяцца раз у пяць гадоў у кожным адміністрацыйным раёне горада Мінска ў тры этапы. Мэта іх — навучыць людзей правільна сябе паводзіць у надзвычайнай сітуацыі, а таксама скаардынаваць работу па яе ліквідацыі. Вучэнні, на якіх транзіруюцца ліквідацыя наступств афрыканскай чумы, мы праводзім упершыню. Рэакцыя насельніцтва на такія мерапрыемствы вельмі розная. Але часцей за ўсё людзі ставяцца да гэтага спакойна.

Дарчы, хоць афрыканская чума не можа нанесці шкоды чалавеку, смяротнасць жывёл, што на яе хварэюць, дасягае 98—100 працэнтаў.

...Мясцовыя жыхары тым часам пазіралі з-за сваіх плятоў на «свінню», якую палілі ліквідатары крыніцы афрыканскай чумы. Ролю хворай жывёліны сыграла скрыня з кардой. Аказваецца, калі б выпадак з афрыканскай чумой здарыўся на самой справе, давялося б спаліць і ўсе драўляныя часткі хлява, і спецадзеньне, у якім праводзілі ліквідацыю, і свінку, вядома ж, не пашкадавалі б. Пасля ўсіх гэтых мерапрыемстваў месца, дзе зарэгістравалі выпадак захворвання, знаходзіцца на каранціне 30 дзён.

Акрамя непрыемнасцяў для гаспадароў, што трымаюць жывёлу, афрыканская чума можа прынесці нашчасці і пэўным галінам эканомікі краіны, бо мясной прадукцыя, якая зроблена побач з заражэтай крыніцай захворвання, ва ўсім свеце бяжыць як агню.

Ганна ГАРУСЦОВІЧ.

БЕЛАРУСЬ

Спешите! Спешите!

Аукцион невиданной щедрости!

Купите в универсаме «Беларусь» крупную бытовую технику — и получите сертификат на покупку товаров на сумму до 200 000 рублей в подарок!

УСЛОВИЯ АКЦИИ:

- Подарочный сертификат на сумму 100 000 рублей предоставляется при покупке холодильника, морозильника или телевизора на сумму до 4 млн рублей.
- Подарочный сертификат на сумму 50 000 рублей предоставляется при покупке любой стиральной машины-автомата в универсаме.

Подобные условия акции можно узнать по телефону 8 (017) 295 11 11 и на сайте www.univermagbelarus.by.

Ждем вас в магазинах по адресу: г. Минск, ул. Жилуновича, 4, ул. Московская, 1/2, ул. Селицкого, 105

ТОВ «Універсам «Беларусь» УНП 100098469. Ліц. № 500000587278 прадляна да 19.02.2014 г. (рэшэнне Мінстатрасіа ад 04.12.2008 г. № 3133).

